

Reví
LALIT
d e k l a s
Enn Piblikasyon Lagazet Lalit deklas

Rs. 20.00

No. **146**
NOVAM 2021
DESAM 2021

ISSN 1694-3171

EDITORIAL

**ENN REVI
DAN ENN PANDEMI**

Paz 2

SUTYIN A TRAVAYER SERVIS LASANTE

Paz 8

KONTENI

Nimero 146

Novam 2021 – Desam 2021

EDITORIAL: Enn Revi dan enn Pandemi	2
Bizin Mobilizasyon Popiler dan Kad enn Stratezi pu Aktivman Konbat KOVID.....	3
Sutyn a Travayer Servis Lasante	8
Iminite kolektif: Kuma enn Miraz?.....	10
Risk bizin al lopital e risk lamor akoz COVID: Li 9 fwa plis pu seki pa vaksine	11
DOSYE LOR LETA MSM	
Leta MSM	12
Tandans pu MSM absorb MMM pu li al fer Lalyans ek PTr ek PMSD.....	15
Lyin kontradiktwar Leta MSM avek Sindika ek Klas Travayer.....	16
Lalit kont “Leta MSM”	17
Trwa tez lor lamor Kaya Kistnen – tule trwa reprezent Grav Danze	18
MSM ek Rodrig.....	19
MSM ek so Lyin Internasyonal	20
Depi SAJ ziska Pravind Jugnauth	21
Leta Lopozisyon - Lopozisyon dan enn Leta.....	22
Jabaljas ek Bulbak.....	26
Kontestasyon Eleksyon Zeneral 2019.....	27
Form Partisipasyon LALIT dan Eleksyon Minisipal ek nu Program Minisipal	28
Lang Kreol dan Parlman: enn isyu politik avantu.....	31
Sanzman Klimatik – COP26	33
Polisyon Nikleer ek Polisyon Petrol.....	34
Ki rol avoka Philippe Sands.....	35
Kan Moris ankor su lokipasyon militer USA: Rama Valayden kot u prinsip?	36
Nuvo Kolonizasyon Amerikin e Manyer li Marse	37

EDITORIAL **Enn Revi dan enn Pandemi**

Revi LALIT 146 pe sorti dan seki nu kapav apel “premye vre vag” (anterm sufrans ek lamor) Kovid dan Moris ki nu pe sibir asterla avek tu so lafors. Nu pe travers seki nu kapav apel “premye vag sibzektiv”.

Telman Moris ti reysi kal vre premye vag an 2020 avek enn Lokdawn extrem e avek zis 10 lamor; telman nu finn ansam reysi kree enn akalmi pu pre enn an san okenn Kovid lokal; kan nu finn finalman gayn kumansman enn-de ka fann-fane – sirman atraver dimunn ki finn returne depi lezot pei e parmi lezot ale-vini internasyonal minim ki ti tuzur ena – e kan nu finn travers enn 2yem Lokdawn – ki LALIT ti krwar ti bizin pli strik pu 2 semenn dan kumansman – nu finn reysi ansam selman *ralanti* lepidemi la. Nu pa finn reysi kal li net. Alor, etan li enn lepidemi danzere, malgre enn gran, gran kanpayn vaksin, li pa ti sifi, e lepidemi finn flanbe. Sirtu nuvo Varyan Delta finn fer li fane pli vit. Li fane kuma dife dan Lanka.E asterla ena nuvo varyan Omicron ki pe menas nu avek posibilite plis dezord ankor.

Antuka, sibzektivman, li zis asterla, sa dernye kinzenn la, ki nu pe travers veritab sufrans sa pandemi la. Nu pe konn dimunn malad, nu tu. Nu pe konn fami ki finn perdi enn pros. E nu tuzur dan sa moman trazik la. Alor, kan Lerop pe sufer so 5yem vag – li osi, li byin byin grav – e finn ena buku sufrans dan tu sa bann vag la, nu pe vreman gayn sa duler profon la, zis pu premye fwa.

Alor, ena plizir lartik lor Pandemi la dan sa Revi la.

Kan li pre 2 an depi pandemi eklate dan lemond, li vreman domaz ki Guvernman Moris napa finn reysi sezi lokazyon sa kriz la pu o-mwin diriz kapital ver enn imans sekter pu sekirite alimanter, pu suvrennte alimanter. E sa, malgre ki enn dizenn lorganizasyon sindikal finn revandik sa pibliman. Li ti pu kree anplwa, e zet baz pu enn lekonomi pli indepandan pu nu pei – apre plis ki 50 an Lindepandans. Me, non, guvernman MSM pena okenn vizyon kumsa. Li finn zis kree kapital pu furni burzwazi istorik, e donn ti-tennder isi-laba pu so proteze dan so prop burzwazi deta.

Anmemtan, Guvernman dirize par MSM Pravind Jugnauth fini fer 2 an dan Guvernman asterla.

MSM pe pran kontrol laparey deta byin-mem. Li apropriye ki dan Revi 146 ena enn ase gran dosye lor “Leta MSM”. E, dan sa “Leta”, ena osi “Lopozisyon”, alor nu get li osi.

Plis nu ena lartik lor langaz Kreol dan Parlman, e lor ki kalite kanpayn pu enn Eleksyon Konsey Minisipal. Ena lartik lor Cop-26. Ena lartik lor rol Philippe Sands, sa gran, gran avoka ki finn pran ka Chagos pu Leta Moris. Kote internasyonal, ena enn lartik ki enn kumansman refleksyon lor enn nuvo form kolonizasyon ki USA pe servi – dan Lafrik e dan Moris. Anfet li enn form kolonizasyon ki ti kumanse dan tu sa nuvo pei ki USA finn master-maynd dan ex-USSR ek ex-Yugoslavi.

Nu finn fer sa Revi la atraver Komite Redaksyon vertiyel. Nu pe reysi fer enn Revi pu met onnlayn, lor nu sayt. Plizir lartik, nu pe redize pu zot stenn-alonn kuma lartik lor sayt ek lor nu paz *Facebook*.

Stratezi Kapitalis pu zis “Viv avek KOVID” pa marse:
Bizin Mobilizasyon Popiler dan Kad enn Stratezi pu Aktivman Konbat KOVID

Sa lartik la viz pu get lepidemi Kovid dan Moris avek inpe rekil. Pu nu konpran kifer a differan moman LALIT finn donn differan mo-dord, ubyin fer differan demand vizavi lotorite. Kuma asterla, depi le 21 Novam, nu pe revandik enn lok-dawn pu 2 semenn pu kal sa flanbe ka Kovid. Avek sa nuvo varyan, ki personn pankor konpran ki finn idantifye dan Sid Afrik e ki apel “Omicron”, sa demand pu enn nuvo lokdawn, li pli importan ankor.

Guvernman sede a presyon kapitalis

Li finn vinn kler pu tu dimunn ki sa stratezi pu “viv avek KOVID”, par li tusel, li pa pe marse. Ena tro buku maladi Kovid pe sirkile. E li finn flanbe. Ena tro buku lamor. Guvernman bizin aziste so stratezi puki li reysi ralanti lepidemi la. Pu reysi, nu pu bizin depann lor enn sertin mobilizasyon popiler *anfaver enn kanpayn kont Kovid*.

Me, anu gete anterm letan, ki staz nu finn viv dan Lil Moris (nu dir “Lil Moris”, akoz Lil Rodrig ek Lil Agalega vinn res *Kovid-free* ubyin *Kovid-Safe* ziska ler):

Zanvye 2020	Pandemi Kovid Kumans Pran Form Mondyal
20 Mars 2020 – 1 Zin 2020	Lokdawn strik, konntak-tresing, teste, admet lopital si pozitif.
1 Zin 2020 – 7 Mars 2021	<i>Kovid-Safe</i> – preske pena ka.
Fevriye – Mars 2021	Vaksinasyon frontliners ek dimunn 60-an u plis
5 Mars 2021	Kumans vaksinasyon ar publik
8 Mars 2021 – 1 Me	Nuvo Lokdawn ase sever – me gradyelman donn WAP tu travayer. LALIT ti fer apel pu enn lokdawn strik pu 10 zur; GM dir “viv avek” Guvernman ti pey pu loz tu dimunn pozitif pu Kovid dan lotel.
1 Me vini-mem	“Viv avek Kovid”, anmemtan fer vaksinasyon.
Apartir Ut Dimunn pozitif nepli al Lotel; kumans izole dan lakaz.	
Novam 2021	Ka kovid flanbe bin ot pu premye fwa. Guvernman ferm lekol.
21 Novam 2021	LALIT reklam enn nuvo lokdawn pu 2 semenn.
26 Novam 2021	Antu ariv sif 455 mortalite.
27 Novam 2021	Guvernman anons tu travayer guvernman pu travay lor shift.

Pandan premye vag, e apre premye vag pandan sa long akalmi la, stratezi Guvernman ti viz pu konbat Kovid.

Se lopozisyon PT, MMM, PMSD, osi byin ki Bruneau Laurette so grup, ki ti pe reklam luvertir frontyer. Re-uvertir frontyer li enn laspe santral dan stratezi Guvernman pu “Viv avek KOVID”. Kapitalist dan sekter turism finn pus pu sa stratezi la depi 2020, vini-mem. Sa lopozisyon ki ti reklam re-uvertir frontyer, zot ti pe reprezant lintere kapitalist ki so sirvi depann lor luvertir frontyer. Vedir sirtu kapitalis dan sekter turism, uswa liye avek sekter turism, ki finn met presyon.

Finalman, guvernman Jugnauth-Obeegadoo-Ganoo finn sede, finn dakor pu re-uver frontyer e re-uver lekonomi an-antye. Rezon zot done, e sa osi, mem li pa tutafe “vre”, li enn konsiderasyon: pena ase larzan pu kontiyn pey *Wage Assistance* ek *Income Support*.

Alor, ariv lafin dezyem lokdawnn, setadir le 1 Zin 2021, guvernman res zis so slogan “bizin aprann viv avek KOVID”.

Savedir li finn fer li kler ki li finn desid pu gard frontyer uver, evit lokdawn tanki posib, e “viv avek”. Sa ti posib akoz, antretan, finn ena devlopman vaksin. Me, pu sa stratezi marse, li bizin buku koperasyon, buku mobilizasyon popiler, kuma nu pu truve dan sa lartik la. Tusel, li pa pu marse.

Guvernman MSM pa finn selman azir dan lintere kapitalis dan sekter turism, mem si sa ti sekter prinsipal pe met presyon. Li finn osi anonse ki li napa pu deklar lokdawn strikt ankor, kuma li ti fer 20 Mars 2020 – 1 June 2020, e mem kuma li ti re-fer ankor le 8 Mars 2021 – 1 Me (avek WAP ek avek income support) pu ki *tu* sekter lekonomi kapav re-uver, sirtu tu sa tit-antrepriz ki ti dan problem pandan lokdawn.

Kanpayn vaksinasyon

Anmemtan, guvernman Jugnauth-Obeegadoo-Ganoo depi kumansman 2021, avek rezon, finn truv vaksinasyon kont Kovid enn prioyrite.

Ti kumans fer vaksin ar travayer lopital depi kumansman lane 2021, dimunn 60-an ek plis e lerla pu tu leres adilt 6 semenn plitar, otur 5 Mars 2021. Guvernman depi kumansman 2021 finn reysi met lame lor ase vaksin pu popilasyon adilt an-antye, finn aranze pu zanfan apartir 15-an vaksine, e aster li pe osi kapav furni vaksin pu dimunn fer zot buster doz. Byin bon. E sa, zot finn reysi fer *malgre* kanpayn oportunist lopozisyon parlamanter, osi byin ki kanpayn bann grup lopozisyon extra-parlamanter kuma Bruneau Laurette ki finn sutenir laliyn anti-vaksinasyon ki viz pu fer dimunn ki ezite pli per pu fer vaksin.

LALIT, nu dir “byin bon” ki Guvernman finn reysi organiz tu sa vaksin la, me li finn vinn kler ki pa kapav fye *zis* lor vaksinasyon. Li kantmem enn zuti absoliman santral pu konbat KOVID: pu diminye to transmisyon, e pu diminye nomb dimunn ki malad gravman ek mem mor. Me, bizin preske tu dimunn fer zefor, al pran zot vaksin, sirtu si viz eradik maladi la. Sa implik mobilizasyon. Li pran zefor tu dimunn pu gard distans sosyal. Li pran enn volonte popiler pu nu tu gard nu mask. Li pran enn lakorite imans pu nu evit fer tu kalite atrupman – mem pu zafer importan kuma mortalite ek maryaz. E parfwa, li implik enn nuvo lokdawn pu 10-14 zur – zis pu ralanti propagasyon Kovid. Guvernman MSM pa pe reysi fer tu sa lezot zafer ki permet “viv avek”.

LALIT amenn kanpayn anfaver vaksinasyon

Nu dan LALIT, kontrerman a tu lezot organizasyon dan lopozisyon, nu finn pran nu responsabilite politik: nu finn sistematikman fer apel pu tu dimunn fer vaksin. Nu manb finn mobilize aktivman pu konvink dimunn dan sak landrwa lor nesesite fer vaksin pu frenn transmisyon e diminye kantite dimunn ki malad e ki riske lamor akoz KOVID, e pu evit angorz nu sistem lasante e riske ki li ekrule.

Kumansman Avril, pandan 2yem lokdawnn nu ti inisyé *Deklarasyon Komin anfaver Vaksinasyon* ansam avek 8 federasyon sindikal ek asosyasyon. Nu finn sistematikman expoz e kritik laliyn danzere anti-vax ki li dan lopozisyon, ki li dan lapres, ki li lor rezo sosyal.

Kumansman Novam, nu finn sutenir travayer lopital dan enn lot deklarasyon piblik, dan moman kan zot su atak dan lapres. Ladan nu finn fer ankor enn apel pu vaksinasyon pu ki protez nu servis lasante iniversel. Sa deklarasyon ki nu ti inisyé la ti siyne par, apart nu, 10 organizasyon sindikal ek asosyasyon.

Me anu return lor size stratezi guvernman fas a KOVID.

Stratezi guvernman 2020

Savedir depi 2020, guvernman ti kumanse avek stratezi pu kal KOVID (*flattening the curve*), limit li pu ki sistem lasante piblik kapav kontrol propagasyon lepidemi par konntak-treysing ek limit lakantite pasyan ki malad avek KOVID pu sistem lopital kapav okip zot byin. Lerla an Mars 2020, guvernman finn modifye so stratezi ziska li finn reysi elimin KOVID net. Moris ti enn-de rar pei dan lemond ki ti *Kovid-Safe* a enn pwin ki li ti *Kovid-Free*. Li ti fer sa atraver fermtir frontyer, atraver lokdawnn nasyonal strik, retras sak ka, teste, met an karantenn dan lotel, admet tu dimunn ki mem pozitif, ansam avek enn seri mezir pu

permet travayer gayn manze atraver *food pack* NEF, gayn reveni pu sirviv atraver *Wage Assistance Scheme* ek *Self-Employed Assistance Scheme*, e sorti lakaz zis pu al aste lartik debaz – e sa par alfabet.

Me anmemtan, li finn introdwir sibvansyon MIC par milyar Rupi pu flot patron kapitalist ki dir zot an-difilte akoz lokdawnn. Anplas fer sa, Guvernman ti byin kapav servi sa par milyar Rupi fon piblik pu devlop lindistri alimanter pu kree anplwa par milye, pu amenn sekirite alimanter, e amenn deviz ek reveni pu pei sirtu si devlop kote prezervasyon e transformasyon alimanter kuma LALIT finn propoze depi avan lokdawnn Mars 2020.

Stratezi guvernman 2021

Ariv 2021, e avek disponibilite vaksin, guvernman finn sede a presyon patron e finn al lor stratezi “viv avek KOVID”. Guvernman finn furni vaksinasyon, e ankuraz dimunn fer vaksin malgre kanpayn politik oportunist kont li. E kumansman li ti pe separ dimunn pozitif par met zot dan enn lasam tusel dan lotel, lor fre Guvernman. Ziska mwa Ut. E vaksinasyon li pa kapav sel mezir ki pran. Li pa “sel solisyon” kuma Steve Obeegadoo finn dir. Li bizin form parti enn seri mezir ki neseser pu frenn KOVID. Me, Guvernman pa ti reysi kal lepidemi Kovid ase, kan desid pu “viv avek”, ni pa finn mobiliz dimunn ase.

Mem kote swin, ena mankman. Enn bann mezir absoliman kle ki guvernman pa finn pran se li pa finn ranforsi nu sistem lasante iniversel a-tan. Dan de dernye bidze pu 2020 ek 2021, li pa ti’nn fer provizyon pu rekrit plis staf dan sistem lasante iniversel. E lopozisyon parlamanter pa finn pip enn mo pu kritik li pu sa dan deba lor bidze 2021. Mem pa kritik lefet ki li fer provizyon pu anplway 4,000 polisye, me pa pe kree enn sel anplwa permanan pu ranforsi sekter lasante ki protez nu pandan lepidemi KOVID. Zis LALIT ki finn fer sa vinn enn kritik politik santral.

Ni lopozisyon Parlamanter finn propoz, kuma LALIT, devlopman sekter alimanter pu ki sirvi ekonomik pa res depandan lor turism ek luvertir frontyer. Si ti fer sa 2-an desela, Moris ti pu ena enn lindistri alimanter ki ti kapav rann pei la inpe pli for pu fer fas.

Alor zordi se lavi ek lasante dimunn ki viktим sa stratezi guvernman ek lopozisyon “viv avek KOVID”.

Anmemtan, se nu sistem lasante iniversel ki viktим stratezi “Viv avek KOVID”.

Dan zot kanpayn anti-guvernman kut-ke-kut, lapres osi finn ena rol oportunist pu atak sistem lasante iniversel ki sweyn nu kan nu fini gayn KOVID. Se zis aster, fas-a kritik LALIT ansam avek muvman sindikal, anmemtan ki posibilite reyel kolaps nu sistem lasante iniversel, ki zot finn kumans trakase e resezi. Fas-a sa sityasyon-la, lopozisyon parlamanter pe bizin re-amenn opsyon lokdawnn lor azanda, parey kuma LALIT finn propoze depi byin boner. Dayer aktyelman, nu deza pe popilariz lide, e met li anpratik, ki nu “res-lakaz-volонтер” otan ki posib. Li oblize ede pu ralanti propagasyon Kovid.

Stratezi kapitalis internasyonal

Me guvernman Jugnauth-Obeegadoo-Ganoo pa finn invant stratezi “Viv avek KOVID”.

Lamerik ek Lerop deza ti fini adopte sa stratezi-la su presyon kapitalis, zot osi. E sa, zot finn adopte sa depi kumansman mem. E stratezi-la pa pe marse laba osi. Li dramatik.

Lotris finn fek instor enn 4yem lokdawnn. So sistem lasante nepli pe kapav fer fas. Slovaki osi finn bizin deklar lokdawnn pu 2 semenn. Dan Litali, ena 20 lavil dan Lenor kot finn bizin re-met lokdawn. Dan Lalmayn, Minis Lasante Spahn finn dir ki pa pu ena swa apart lokdawnn nasyonal si sityasyon kontinye. Li finn mem dir ki si kontiyn kumsa, “Ariv lafin liver, preske tu dimunn dan Lalmayn pu swa fini vaksine, swa fini geri depi KOVID, swa fini mor”.

Kapitalis dan tu sa bann pei Oksidental la finn ena enn lintere byin a-kur term. Setadir, zot kapav selman get sipa mezir kont KOVID pu zenn zot profi a-kur term. Me, zot pe kumans dekuver ki si pa pran mezir kuma lokdawn, sosyete-la riske ekrule, e zot biznes pu ekrule ansam. Pu kapitalism dan Moris par exanp, ki serti uver frontyer si Moris nepli enn destinasyon “KOVID-safe”? Ki turist pu vinn isi si pei-la mem ravaze par KOVID?

Singapur

Dan Singapur, kuma dan Moris, ti reysi ariv kontenir KOVID. Me aster akoz lakantite ka dimunn malad dan lopital, enn bon parti ki pa mem vaksine, guvernman Singapur finn fer enn nuvo lalwa pu dir seki pa vaksine, zot lib pu pa vaksine me zot pu bizin peye pu fre medikal. Sa li enn fason pu fer dimunn ki individyelman “swazir” pu pa vaksine ariv konpran ki se tu dimunn kolektivman, sosyete an-antye ki bizin tini pwa pu okip zot kan zot malad.

Pei kuma Lasinn, Lostrali, Nuvel Zeland, Kore

Ena plizir pei ki finn viz pu konpletman kontenir Kovid.

Nuvel Zeland

Nuvel Zeland finn met presyon lor bann seki pe trenn lipye pu al fer vaksin par anonse ki pu re-uver lekonomi, setadir uver frontyer ek lev lokdawn, kan 90% popilasyon fini vaksine. Sa rann li kler kisannla responsab pu inkonvenyan.

Leson depi lepxeryans Lasinn

Par kont, byin diferan depi USA, kote Lasinn, ena mwins ki 1,000 ka aktif par zur pu enn popilasyon 1.5 milyar dimunn. Dan sa 1,000 ka-la, ena mwins ki 10 ka par zur kot pasyan dan enn leta kritik par zur. Kuma li finn ariv fer sa?

Lasinn finn fer lokdawnn rezyonal kan neseser akonpayne par mezir pu ki tu dimunn dan sa rezyon-la gayn manze. Zot finn fer *mass-testing*. Zot finn fer li par karantenn santralize dan sant karantenn ki finn batir pu ki kapav akomod 5,000 dimunn alafwa, e par kanpayn vaksinasyon (finn ariv 76% popilasyon) – tu sa mezir-la kontiyn fer anmemtan. Sa li enn stratezi kler ki viz pu *konbat KOVID*, pa pu “viv avek li”.

Bizin dir osi ki dimunn dan Lasinn ti viv lepxeryans lepidemi SARS an 2002, e sa finn permet zot aprann kimanyer konbat lepidemi kolektivman. Savedir dimunn anzeneral konpran nesesite met mask, gard distans sosyal, al rod vaksin, sutenir lokdawnn kan neseser, e fer karantenn santralize pu kal propagasyon virus, e *mobilize* pu protez lasante tu dimunn kolektivman.

Nu bizin aprann depi zot lepxeryans anmemtan ki pwiz lor nu prop lepxeryans pase pu konbat lepidemi kuma malarya. Moris ena sa tradison kolektif la. Fode pa nu perdi li. Fode pa nu zis imit bann pei ki finn deza montre zot lapros amenn ver catastrof. Leta Zini fini perdi 800,000 dimunn a Kovid. Li trazik.

Lasinn ek Nuvel Zeland finn montre lezot lapros. E li marse.

Zordi, se sa kalite stratezi-la ki pe pli marse kan get sityasyon onivo mondal. Se sa kalite stratezi-la ki bizin adopte.

Demand LALIT

LALIT pe reklam:

1. Lokdawnn strikt pu 2 semenn. Nu ti deza an Mars 2021 kan ti kumans ena 2yem vag reklam enn lokdawnn pli strikt. Me guvernman finn persiste avek so stratezi “Viv avek KOVID”, finn fer enn “lokdawnn” ki permet dimunn sirkile al travay, e nu finn ariv sityasyon difisil kot nu ete zordi. Anmemtan ki ena lokdawnn strikt, bizin mezir pu ki ena alokasyon pu seki pena reveni ek enn sistem pu dimunn ki pena manze gayn manze. Parey kuma ti ena dan premye ek mem dezyem lokdawnn kot ti ena Zonn Ruz.

2. Rekrit ek antrenn sifizaman staf pu ranforsi nu sistem lasante iniversel, inklir sistem konntak-treysing ek lezot departman lasante publik a kur term, mwayin term e lon term. Savedir ners, infirmye, asistan *healthcare*, atenndent, dokter, teknisyen laboratwar, staf kontak treysing.

3. Rekizisyon tu servis lasante prive, inklir klinik prive pu ki li form parti enn sel servis lasante iniversel e gratis.

4. Oryant fon piblik, inklir fon MIC ver servi later tablisman ek 2.4 milyon kilomet kare lamer pu devlopman lindistri alimanter ki inklir lindistri transformasyon pu exportasyon. Savedir servi later tablisman pu prodwir diri, may, pomdeter, friyapin ek manyok; lindistri transformasyon otur legim ek fri lor gran lesel, lelvaz pu prodksyon dile, devlop lindistri pultri ek prodksyon dizef; devlop lindistri lapes kuma Sesel deza pe fer. Kumsa lekonomi ek anplwa pa depandan lor enn lindistri osi frazil ki turism, sirtu dan lepok pandemi.

5. Sispann patant lor Vaksin

Anmemtan bizin amenn kanpayn internasional pu dimunn partu lor bul later gayn akse a vaksin. Tank sa pa arive, limanite pu kontiyn konfronte a varyan KOVID amezir KOVID transmet san frin. Nuvo varyan KOVID riske a-son-tur diminye efikasite vaksin.

Savedir nu bizin kontiyn lite pu ki sispann patant lor vaksin pu ki kapav prodwir li dan tu pei ki ena kapasite fer li pu furni popilasyon mondyal. Kuma li ete aster, vaksin ki protez nu depi lepidemi, li "propriete prive" konpayni ki fabrik li. Sa li laspe konpletman destrikatif sistem kapitalis.

6. Kontrol strik lor konpayni prive dan sekter lasante

Bizin anmemtan ogmant kontrol publik lor konpayni farmasetik ek biznes ki fer lasante dimunn vinn enn surs profi, pa enn servis pu okip lasante dimunn. Sa li inklir kontrol publik lor tu resers medikal, osi byin ki prodksyon medikaman ek vaksin.

E kan sa 2 semenn lokdawn nu pe revandike fini, lerla bizin, si re-kontiye dir nu "viv avek", kontiyn anmemtan:

- Mobilize pu tu dimunn al fer tu vaksin neseser.
- Mobilize pu tu dimunn met mask.
- Mobilize pu nu tu gard distans sosyal maximem posib.

E rapel, pli nu mobilize par nu-mem e pa zis depann lor Guvernman MSM, pli nu ranforsi nu puvwar antan ki enn lepep, pli nu afebli puvwar Leta pro-kapitalist.

Si u pa dan LALIT, e u anvi koste, fer nu kone.

RL

Sutyn a Travayer Servis Lasante

An Novam, LALIT finn lans enn lapel a plizyer lorganizasyon ek personalite pu enndors enn Deklarasyon Komin pu sutenir travayer servis lasante. LALIT ti pran sa linisyativ la sirtu apre ki finn ena enn seri atak irresponsab dan lapres ek rezo sosyal ki ti blam travayer servis lasante pu agravasyon lepidemi Covid-19. Dan moman kot lepidemi Covid-19 pe propaze avek ogmantasyon dan nomb ka pozitiv ek dese bann atak parey byin danzere e viz pu fer dimunn ki byin bizin swin perdi konfyans dan servis lasante piblik.

Deklarasyon finn rann piblik le 10 Novam, depi lerla nu finn ena enn sanzman latitud onivo lapres ek rezo sosyal kot finn ena temwanyaz sutyn a travayer dan lasante. Redaksyon Lagazet, Radio Prive ek MBC-TV finn fer reportaz kot finn donn laparol a travayer servis lasante pu explik lor ki kondisyon zot pe travay, sirtu kan Guvernman pann fer rekrutman nomb neseser staff lopital pu tini sistem lasante piblik dan enn peryod kot kriz saniter pe agrave.

An Avril sa lane la, pandan konfinnman, LALIT ti lans linisyativ pu enn Deklarasyon komin lor nesesite pu ankuraz dimunn fer vaksin e osi sutenir kanpayn pu aboli patant lor fabrikasyon vaksin. Enn dizenn lorganizasyon sindikal ek lasosyasyon konsomater ti enndors sa Deklarasyon Komin ek ti osi pran pozisyon anfaver ankuraz dimunn fer vaksin.

Pu Deklarasyon sutyn pu travayer lasante, 11 lorganizasyon ek 5 personalite koni dan Moris finn sutenir Lapel la.

Nu pe pibliye anba Deklarasyon Komin Novam 2021

Deklarasyon Sutyn a Travayer Servis Lasante

Kan lepidemi Covid-19 pe agrave dan pei,
e sityasyon saniter pe riske vinn pli kritik ankor,
kan sistem lasante antye pu sirsarze net,
nu, ki siyne anba,
nu fer apel a bon-sans tu dimunn, pu ki
pandan enn pandemi,
nu tu evit kapitaliz lor detres bann malad ubuin kapitaliz lor “kri duler” fami enn dimunn ki finn mor;
evit azir dan enn fason ki obzektivman akil staf lopital,
obzektivman antrav servis swin lasante;
me pu asire ki nu tu plito azir dan enn fason pu sutenir travayer dan sa sektier la,
travayer ki pe kontribiye pu sweyn nu ek nu fami
dimoman nu tom malad.

Nu pran sa lokazyon la, pu fer demand spesifik:

1. Ki tu dimunn elizib ki pankor vaksine, al fer zot vaksin; kumsa ede pu minimiz sirsarz lopital,
2. Ki tu dimunn kontiyn met mask, gard distans, evit laful tanki posib; kumsa ralanti propagasyon, e ki Guvernman imedyatman
3. Rekrit e antrenn nuvo infermye, asistan infermye, atenndennt
pu ranforsi sistem swin lasante, osi byin ki “public health”.

Name of organizations

Atma Shanto, **Federation des Travailleurs Unis**

Haniff Peerun, **Mauritius Labour Congress & All Workers Confederation**

Iqbal Amiran, **Government Services Employees Association**

Ram Nowzadick, **Nurses' Association**

Rajree Thylamay, **Union des Travailleurs de Ministere de la Santé & All Workers Trade Union Federation**

Anne-Marie Joly, **Muvman Liberasyon Fam**
Vinod Seegum, **Confederation of General Trade Unions**
Mosadeq Sahebdin, **Consumers' Advocacy Platform**
Norman Tambanivoul, **Dr Idrice Goomany Treatment Centre**
Reeaz Chuttoo, **Confederation des Travailleurs de Secteur Privé**
Alain Ah Vee, **LALIT**
Individual signatories
Cassam Uteem
Alain Muneean
Imran Dhanoo
Carlo de Souza
Gopalen Chellapermal

Iminite kolektif: Kuma enn Miraz?

Depi byinto de zan, lemond pe viv dan enn pandemi, pandemi Kovid. Lespwar inn ne avek vaksin ki kapav ralanti propagasyon anmemtan kontre danze maladi koronavirus. LALIT inn tultan amenn kanpayn pu vaksinasyon baze lor bann fe syantifik, letid rasyonel e avek *pir revyu*, setadir lezot syantis finn chek resers la; nu finn osi donn lide kuma kapav organiz vaksinasyon par lord prioriter, staf lopital ek bann ki pli vilnerab avan, amezir prodir vaksin. Nu finn osi pran li nu responsabilite pu kontribiye pu sansibiliz dimunn lor importans vaksin e pu ankuraz zot pu fer li, pa zis pu ralanti propagasyon, pa zis pu kontre danze maladi koronavirus, me osi pu ki nu kapav ariv iminite kolektif.

Iminite kolektif li kan ena ase individu ki finn devlop antikor kont enn viris e finn anseyen selil dan zot lekor rekonet e rapel natir sa viris la, lerla propagasyon viris bloke e sa anpes kontaminasyon tu dimunn, mem seki ki pa iminize. Kumsa buku maladi viral finn anfet eradike. Kan form orizinal korona ti pe fer ravaz onivo mondyal, expert lasante, OMS ti pe estime, baze lor vites ki viris la reprodir, ki 65% popilasyon ti pu sifi pu ariv sa sey iminite kolektif.

Me, avek letan, inn gayn bann diferan varyan kuma Alpha, Beta, Gamma, etc. E varyan Delta so vites propagasyon infeksyon buku pli ot. Alor asterla, zot pe estime ki pursantaz vaksinasyon, li osi, li pe bizin ogmante. Asterla zot pe estime ki 90% popilasyon antye (inklir zanfan) pu petet sifi. Akoz viris la nuvo, nu pe bizin aprann amizir nu gayn lepxeryans.

Pa zis 90% popilasyon pei. Pu bizin vaksinn 90% popilasyon mondyal parsiki nu dan enn pandemi.

Plizyer faktor ki pe ralanti vaksinasyon, parmi :

1. Monopol vaksin par bann pei ris ki pe akapar laplipar vaksin pu zot prop popilasyon. Li ase ironik vi ki nu pe fer fas a enn pandemi e non enn lepidemi;
2. Patant vaksin ki pe limit prodiksyon vaksin;
3. Sa vaksin la pa dire tro lontan. Diferan vaksin ki ena differan dire par rapor a antikor (e lezot form rezistans naturel) ki so efikasite diminye avek letan (4-6 mwa), kot pe bizin buster dan sertin pei e kot ena tuzur pei kot pankor mem ariv 2% popilasyon ki finn fer premye doz vaksin;
4. Kanpayn anti-vax dan plizyer pei; sa kur ansi vaksinasyon la li ena enn sertin lyin avek lamonte ladrwat ek lextrem drwat dan sertin pei. Kuma isi dan Moris, nu truv sa muvman ‘My body/my choice/my voice’;
5. Sistem kapitalis azir dan enn fason ki akseler propagasyon kontaminasyon, swa li ralanti vaksin ki asontur retard iminite kolektif; li fer sa par so manyer pronn individualism dan plas get sosyete dan enn fason kolektif.

Kumansman pandemi, LALIT ti pe averti dimunn ki petet li pu pran apepre 2-zan pu nu ariv iminite kolektif, me manyer sityasyon pe evolye, li pu riske pran plis letan; zordi nu pa kapav mem predir komye letann li pu pran. Sa-mem dan tit lartik la, nu poz nu lakestyon si iminite kolektif li pa enn “miraz”; truv li dan distans, e kan koste, li al pli lwin; asterla, avek nuvo varyan Omikron, sa pe re-arive..

Tusala pu dir bizin kontiyn ankuraz vaksin pu tu dimunn, e anmemtan gard oto-disiplinn strik lor kestyon mask ek distans sosyal. Nu osi ena nu devwar dan nu landrwa, lor nu sayt, e onivo nu fami, pu ede pu ki tu dimunn reysi konpran importans respekte sa trwa konsiyen la.

S & R

Risk bizin al lopital e risk lamor akoz COVID: Li 9 fwa plis pu seki pa vaksine

An Oktob, *Epi-phare*, enn institisyon publik indepandan dan Lafrans finn bibliye rezulta so letid ki finn fer lor 22.6 milyon dimunn 50 an u plis. Sa letid-la li pli gran letid an-term nomb dimunn ki finn fer ziska ler. Letid-la finn konpar risk ki dimunn bizin al lopital osi byin ki risk lamor akoz COVID 11.3 milyon dimunn vaksine lao 50 an ar 11.3 milyon seki pa vaksine lao 50 an. Apartir 14yem zur depi 2yem doz vaksin, zot finn truve ki risk ospitalizasyon osi byin ki risk lamor akoz COVID, li diminye par plis ki 9 fwa pu seki vaksine. Rezulta-la li parey kant-mem ki vaksin dimunn-la finn fer lor 5 mwa ki finn pran pu fer sa letid-la. Setadir ki li Pfeizer, Moderna uswa AstraZeneca, rezulta li parey: 9 fwa plis risk pu seki pa vaksine. Letid-la finn osi kapav analiz dan so dernye mwa, lefe varyan Delta ki finn vinn dominan dan Lafrans. Avek Delta, zot finn truve ki risk ospitalizasyon osi byin ki risk lamor diminye par 84% pu bann lao 75an, ek par 92% pu bann 50-74 an. Ar sa proteksyon individuel kont viris Kovid ki vaksin done, bizin azut lefet ki lezot letid montre ki vaksin diminye par 9 fwa kapasite enn dimunn afekte pu fann maladi la ar so prosen.

Sanuovo letid Franse la ena buku kredibilite etan done ki *Epi-phare* li enn institisyon syantifik, indepandan depi sekter prive farmasetik osi byin ki guvernman Franse. Li ti kree an 2018 pu fer ubyin organiz letid farmako-epidemyolozik baze lor data Sistem Data Lasante Nasional (SNDS). Li ti kree apre ki lintere biznes farmasatik konpayni Servier pu kasyet sayd-efek enn medsinn ki li ti prodir, Mediator, ki finn amenn lamor par milye dimunn ti finalman expoze: Lakur ti kondann Servier pu frod ek omisid involonter.

RL

Dosye lor Leta MSM

Leta MSM

Sa lartik la, ansam ek enn dizenn lartik lor differan laspe Leta MSM ki al ar li, ena bi pu get reyn bann Jugnauth, reyn MSM – pa telman so parti politik *Mouvement Socialiste Militant*, ki nu ti anfet deza gete dan dernye Revi LALIT, me pu examinn so “Leta”. Ki kalite Leta ki MSM finn sey met dibut? Ki kalite Leta eski li pe kontinye met anplas?

MSM enn drol parti politik. Li finn travay-mem lor preske 40 an, asak fwa li dan Guvernman depi 1983, pu li instal enn “Leta MSM”. Sa “Leta MSM”, si nu pa reysi get li depi pwindévi deklas, li anmemtan plizir zafer ek osi lekontrer sa bann zafer la. Li ena buku laspe paradoxal. Sa rann li difisil konpran. Me, nu seye dan sa seri lartik.

Ena trwa fason kalifye “leta” MSM. Tuletrwa ede dan differan fason.

1. Leta MSM – enn Leta Bonapartist

Dabor li enn Leta “Bonapartist”. Sa vedir, parey kuma Napoleon III, ki ti neve Napoleon Bonaparte, li ti osi premye Prezidan Lafrans dan enn lepok kan tu klas sosyal ti desime epwize par revolisyón 1848, e li ti kapav servi Leta Franse pu dominn tu klas sosyal, mem burzwazi ki ti klas dirizan. Li ti kapav inpoz nuvo form lagrikiltir an Frans lor burzwazi, lev finans pu met sime rel partu, promuwvar Kanal Suez, permet fam rant Liniversite Sorbonne pu premye fwa, exziz sertin size vinn obligatwar dan lekol partu dan lafrans, e deklar li mem “Anperer”. Alor, enn reyn “bonapartist” (dan deba politik) li fer referans ar enn reyn ki an-find-kont anfaver burzwazi, me ki antretan reysi zwir enn lindepandans relativ a klas dominan la. Asontur, sa lindepandans relativ la, li permet li introdir program ki li anvi – mem, par examp, drwa lagrev, sifraz iniversel ek lezot mezir “popiler” ki burzwazi napa ti dakor. Leta post-kolonyal – etan done ki li sir-devlope, par definisyon, dan moman kan parti politik erit li depi ansyin pwisans kolonyal – li prezant sa kalite lokazyon la. E reyn Jugnauth Sinnyor ek Jinyor finn sezi sa lokazyon la pu sey inpoz sertin zafer lor burzwazi li-mem, mem burzwazi pa dakor, kan anmemtan li reysi reprezant lintere burzwazi antan ki klas an antye.

ENN zafer interesan: Pandan enn pandemi, enn Leta ki deza Bonapartist li al gayn ankor plis minmiz lor tu klas, mem burzwazi. Li kapav met lokdawn total. E, kan burzwazi lotel, par examp, pena kapasite fer so kapital grandi akoz lokdawn dan enn pandemi, Leta li-mem kapav kree kapital, li, e lerla “alwe” li ar patron ki li kontan. Li gayn tu kalite puvvar adisyonel. Sa li enn form Bonapartism extrem. MSM finn servi li afon.

ENN lot zafer interesan: Ena sindika ki telman “apresye” differan mezir ki MSM pran anfaver klas travayer dan sa stil “bonapartist” la, e telman zot truv rol sindika inikman kuma kimanyer amelyor lapey ek kondisyon klas travayer ki zot truv mezir MSM kuma enn espes ranplasman pu sindika. Ogmantasyon panson, met saler minimem, met nuvo kondisyon travay ek lapey dan 34 sekter, korek! Dan enn sans, ansyin Minis MSM Showkutally Soodhun, li reprezant, dan so prop personaz “MSM” so lyin ek sindika: Soodhun enn sindikaliste, li-mem, me li dan enn guvernman ki servi represyon kont sindika, ki suvan mem anti-sindikal, akiz MMM fer travayer fer lagrev, perdi plas travay par examp. Ena mem sinbol feodal, on-dire zafer “lanperer” iadan: Soodhun ti dekret limem, avek fyerte, kuma “esklav” Aneerood Jugnauth, parey kuma Roshi Badhain plitar finn chombo lame Pravind Jugnauth, anbras li.

2. Leta MSM – Difisil pu li Nercher so prop Burzwazi Deta dan enn tel lepok avek inpinite

Anmemtan, Leta MSM, reprezant lintere enn “burzwazi deta”, setadir lintere enn seksyon burzwazi montan ki MSM e kree e nuri atraver so kontrol lor laparey Leta, me li fer li avek buku difikilte pandan lepok globalizasyon. Leta MSM, li enn Leta ki reprezant e promuwvar sa relativman nuvo klas, “burzwazi deta” – ki enn seksyon burzwazi (ki investi dan lindistri, plantasyon, lotel, lasirans) me ki fye lor Leta pu

so agrandisaz, e parfwa pu so lexitans. "Burzwazi deta" li existe vizavi "burzwazi istorik", ki li, li ti fini emerze depi lepok esklavaz, e avek so konpansasyon depi Leta Britanik pu liberasyon so esklav, finn investi pandan lepok langazman pu emerze kuma enn klas avek so kapital, so later, so "mindev", so lagazet (Le Cernéen), so Labank (MCB), so prodiksyon disik pu exporte, ek so bann mezon importasyon pu vann tu kalite zafer – masinnri ziska marsandiz lur. Parti Travayis ti premye parti pu etablir so "Leta Travayis" atraver burzwazi deta orizinal, ki ti pran nesans depi avan Lindepandans mem. E zordizur, lepok globalizasyon kapitalist, li pa fasil pu enn Leta, mem li bonapartist, favoriz enn burzwazi deta pu dornt burzwazi istorik ek tu so monopol kolonyal – bann som kapital neseser tro imans. Alor, suvan, Leta bizin ena rekur ar kapital depi deor – Lasinn ranz Ayropor Plezans, Lind ranz sistem Metro. (Get nu lartik lor lyin MSM ar lezot pei.) Tusala pu dir MSM pe gayn difikilte dan sa lepok la form e nuri enn nuvo "burzwazi deta". Ena zis ti-kontra pu kamyoner, swa su-kontra dan konstriksyon pu diferan ti-but travay. E sa vinn baz sosyal MSM. Sa ena tandans prodir enn seri ti-mafya otur partaz kontra ek tennder Guvernmantal. (Get nu lartik lor ka Kistnen, e seki sa finn expoze anterm mank kontra pu nomb azan!) Alor, MSM, enn parti ki reprezent lintere kamyoner, proprieter bis individuel, butikye partu dan Moris, konpayni kuma Samlo, proprieter Lotel Manissa, e osi bann profesyonel sirtu e, pu kit rezon, buku avoka parmi. Lerla, li pran mezir ki favoriz sa bann klas la, e sa bann individu profesyonel la. Me, kuma nu dir, avek buku difikilte. Sa difikilte la fer MSM telman rankinye anver ansyin proteze Travayis depi avan, ubyin anver burzwazi istorik, ki li kapav riske fer limem ditor par pini zot. Tusala akoz li pa pe kapav vreman nercher enn burzwazi deta dan enn tel lepok. Get nu lartik lor MSM so tandans absorb MMM pu mye fer lalyans ar Labour ek PMSD.

MSM ena enn lot defi. Li pena enn "blok istorik" for. Alor, Leta MSM al fye lor lider sosyo-kiltirel pu konble sa mankman la. Jugnauth al Hindu House, Sanatan Dharma, Monper Gregoire so grup, lot lot.

3. Leta MSM – Dan moman kot Blok Istorik otur Kann pe Kolaps

Anmemtan, "Leta MSM", li pe inpoz li dan enn lepok kan "blok istorik" ki finn existe depi plis ki 100 banane otur prodiksyon kann ek disik, pe al dezagreze net. Sa "blok istorik" la ti amenn ansam gran ti-planter (alatet blok la kote politik), bann sindika laburer, artizan, sirdar, ek enn sertin nomb proprieter tablisman ek zot gran kad. Sa kalite "blok istorik" (enn term Gramsci ti devlope 100 an desela) li explik kimanyer enn osi ti-pursantaz dimunn kapav reyne lor gran mazorite ki deposede, e kimanyer zot fer li atraver enn lalyans diferan klas sosyal, enn lalyans ki transand lalyans pirman politik, enn blok deklas, li dire lor letan. King Sugar nepli reyne. Alor, ki kalite blok istorik pu kapav kree atraver patron lotel, ki pe pran larelev kuma seksyon kapital dominan? Ubyin pli difisil ankor, atraver patron lasirans, investiser dan stok exchennj, etc? Sa seksyon burzwazi la, li napena mem enn lyin ar lamas dimunn – dan okenn klas sosyal. Li konn zis larzan fer larzan, se tu. Purtan, se sa ki MSM finn e pe kontiyne sey fer: kree enn blok istorik ki ed li stabiliz li. Get ki kalite difikilte li gayne kan li chalennj Mauritius Turf Club. Wi, MSM ena tupe konfont burzwazi istorik dan MTC kot li reyne kuma met. Dernye fwa Aneeroood Jugnauth ti seye atraver Roland Maurel avek Randir Bheenick kuma Minis Finans, li pa ti reysi dornt sa dernye bastyon burzwazi istorik – so kontrol lor larzan gambling otur lekurs Senn Mars.

Gete ki difikilte Leta MSM gayne pu inpoz mem bann kondisyon minim lor burzwazi kann-disik: patron tablisman ule bayant so later ar milyarder deor, Leta MSM les li; patron tablisman ule servi pestisid, korek, exklir zot depi lalwa ki kontrol pestisid.

Anfet, akoz MSM inn pran nesans dan Guvernman, so Leta, li mank enn guvernay *politik*, *me sa laspe enn koerans politik* li absoliman neseser pu kree enn "blok istorik" stab. Nu explik nu byin. Dan kumansman, ti ena enn seri dirizan, ex-MMM ek ex-MMMSP – dan MSM kuma Peter Craig, Dan Callican, Shawkutally Soodhun – ki ti reprezent enn guvernay politik. E apre sa, MSM pa finn reysi prodir so prop kad politik. Li finn fye lor teknokrat ek avoka. Li finn fer lapes dimunn avek kapasite politik depi dan basin MMM – bann dernye vag inkir Collendavelloo, lerla Ganoo, Ramano, Obeegadoo. Me, sa bann la

pa gayn veritab idantite MSM. E zot pa kapav, akoz li dirize depi enn Trust familyal. Kan zot fer tro byin zot destabiliz Leta MSM; azan MSM fer rebelyon.

Etan done MSM pa tro kone ki li ete – anterm deklas, ni anterm politik – li pa kone kot li pu fer lalyans nonpli. Alor, parfwa, MSM truv li “naturel” pu rabat asakfwa lor Ble-Blan-Ruz (PMSD, MSM, Travayis), parfwa lor “reyni la grand fami MMM” dan enn espes “remake” de “remake” dan enn lalyans MSM-MMM. E tulde form lalyans instab. Alor, pli suvan asterla, li sey absorb MMM, pu li fer lalyans Ble-Blan-Ruz. Get nu lartik lor la.

Ala bann partikilarite MSM.

Nesans “Leta MSM”

ENN lot partikilarite “Leta MSM” se li sorti enn parti politik ki ti *pran nesans* dan Guvernman. Alor, “Leta MSM” existe avan so parti. Sa, li byin differan depi Travayis ek MMM ki ne dan klas travayer, lor terin, kot zot ti ena enn ase long lexisans avan zot pran puvwar. MSM differan osi depi PMSD ki ne kuma parti pu protez lintere burzwazi istorik (tablisman ek gran importater), mem si dan dernye enn-de deseni PMSD finn plito reprezent enn laliyn teknokratik.

MSM ti enn koalisyon ki ti forme depi 2 fraksyon “Guvernman MMM-PSM” ki ti ranport laviktwar 60-0 an Zin 1982 kont Travayis ek PMSD, ansyin “leta” ki ti mord lapusyer. MMM-PSM ti enn viktwar kont burzwazi, enn kote, (akoz burzwazi ti ralye kont MMM-PSM) e li ti enn viktwar kont “Leta Travayis”, lot kote. E Leta MSM ti vinn pran nesans dan sa “lespas” (ubyin plito sa vakim) ki viktwar MMM-PSM ti fini kree 9 mwa avan. La osi, ena enn paradox. MSM pu vinn “pran” sa Leta Travayis la, ek so burzwazi deta, e anmemtan sey detrir sa burzwazi deta Travayis la – kuma Rawat, Bhunjun, tu dernyeman.

Kan lager ti leve dan MMM kumansman 1983 apre 6-7 mwa dan Guvernman, Bérenger gard mazorite dan MMM-antan-ki-parti, me li ek so fidel, zot revoke kuma Minis MMM e zot al tom dan Lopozisyon. Premye Minis Aneerood Jugnauth ek Kader Bhayat, so Minis Komers, pran lot lamwatye MMM e ansam ar PSM (Harish Boodhoo), ki ti ne depi enn split konstitye par lel drwat Parti Travayis, met dibut MSM, Mouvement Socialiste Militant. Alor, MSM pran nesans *dan Guvernman*.

Byin vit zot reysi brikol enn lalyans ar Parti Travayis ek PMSD (premye lalyans Ble-Blan-Ruz) ki ti fek mord lapusyer zis 9 mwa avan, pu fer fas ansam kont MMM dan eleksyon an Mars 1983. E li ule dir MSM, sa lepok la, sey ramas ansyin “Leta Travayis” ar li. Rapel “leta” li kuma enn aysberg: lao u kapav truv enn ti-but ki depas lamer, bann eli (minis despite), me anba lamer ena enn imans but glason, ena enn imans leta “permanan” – ki tuzur ti Travayis, ki invizib me pwisan.

Alor, ariv 1987, MSM santi nesesite pu konstrir so prop “parti”. E li fer otur seki MMM ti apel “Batiment de la honte” otur enn Trust Familyal, Sun Trust, ki konstrir enn gran batiman Port Louis, pu lwe lespas biro, inkli ar departman Guvernman. Lexistans sa Sun Trust explik, angranparti, kimanyer Pravind Jugnauth vinn lider MSM. Li osi explik analiz abetisan otur “Lakwizinn” ki lopozisyon ek lapres burzwa fer – kot zot pe tultan atriбие puvwar enn zom Jugnauth (papa ubuin piti) a puvwar so fam! Fam naturelman pu Lopozisyon ek Lapres li “dan lakwizinn”. Apar lefet ki li anti-fam, li osi reflet problem ki enn Trust familyal kree *obzektivman*. Sun Trust, enn trust familyal, li mwayin atraver lekel Bonapartism MSM pran so form reyel. Napoleon III finn vinn Prezidan lerla deklar limem Lanperer; bann Jugnauth servi Sun Trust pu ki Premye Minis vinn Lanperer. E li enn partikilarite ki MSM finn “okip” bann lezot lil politikman, pa zis Lil Moris. Aneerood Jugnauth ena enn relasyon pros ar Rodrig. Li finn negosye desantralizasyon pu Rodrig. E Aneerood Jugnauth ek Pravind Jugnauth finn persiste avek dosye Chagos, fer buku viktwar. Me, la osi, dan enn fason Bonapartist, plito ki demokratik. Zot anfaver re-pran Chagos, me zot pa anfaver ferm baz Diego. Non. Zot plito aferist, ziska sa pwin la: zot ule tap enn lamone lokasyon.

MSM – ki li anba Jugnauth Sinnyor ubuin Jinnyor – so “instin” se represyon – pu rezud tu problem, ki li enn problem sosyal, enn problem lasante, enn problem ekonomik, enn problem radio prive, enn problem rezo sosyal, MSM pans represyon dabor. Kan li fer Komision Danket, li swazir pu fer li lor “trafik

ladrog” – pena okenn laspe “problem” otur demand pu ladrog, ubyin diminye ditor ki ladrog fer lasosyete. Pu sinboliz sa, MSM – papa kuma piti – anfaver penn-de-mor, iltim represyon, represyon ireversib.

Dan tusala, kimanyer nu amenn lalit kont sa “Leta MSM” dan enn fason ki nu amenn progre? Parski li enn guvernman ki burzwazi (sirtu burzwazi istorik, ek restan burzwazi deta Travayist) napa kapav siporte. Zot napa kontan li. Zot deteste li. Li enn guvernman ki suvan ti-burzwazi ki pa gayn faver guvernman, li osi, li pa kapav siporte. Alor, tu kalite formasyon politik pran sime adrwat MSM, mem ziska lextrem drwat, pu opoz MSM. Ena parti politik ki kapav fasilman alye ar inperyalist Amerikin kont Pravind Jugnauth! Enn lexanp, ena Rama Valayden. Li avoy kopi enn so let a Leta Britanik pu uver enn lanket lor lamor dan Langletec enn biznesmenn pros ar Pravind Jugnauth apel Alan Govinden, ki ti inplike dan lavant enn terin ar bann zanfan Pravind Jugnauth, ar kisannla? Li avoy kopi let ar Anbasader USA dan Moris. Alor, Valayden, dan opoz MSM, anplas li anbras lame enn Jugnauth, li anbras lame kareman ar gran lanperer, limem, Prezidan Leta Zini. Li pa ofer li kuma esklav Jugnauth. Li ofer li kuma esklav pu sef inperyalist dan lemond, Leta Zini USA. Anpasan, dapre so fami, sa misye Govinden la finn mor ar Covid.

ENN lot lexanp, tu sa muvman absird kont MSM otur “eleksyon kokin” ti ena tu ingredyan enn muvman dextrem drwat, parey kuma dan USA kont eleksyon Biden. Lamonte Bruneau Laurette ki reyni dimunn, e lerla so portparol fer apel pu re-uvertir frontyer, enn lot lexanp. E plitar, li vinn sutenir kanpayn anti-vaksinasyon.

Kifer nu bizin konpran sa “Leta MSM” la otan byin? Akoz li o-puvwar. E osi pu ki nu konpran kimanyer amenn lalit pu enn sanzman revolisyoner vizavi enn tel guvernman. Kimanyer mem zis, o-minimem, evit amenn enn guvernman pli pir, par zis dir “BLD” san okenn program ankomin.

Sa tandans mondial dan dernye 20 an ubyin inpe plis pu krwar par “desann dan lari” san okenn program kapav amenn enn pli bon guvernman ek Leta, li finn fel asak fwa. E li oblize fel. Pena sime kupe. Bizin enn lalit baze lor enn program konsyan. E pli ale, pli dimunn partisip dan kree e avans sa program la, amizir nu aprofondi li, e gayn aderan ki konpran e dakor ar li.

LC

Dosye lor Leta MSM

Tandans pu MSM absorb MMM pu li al fer Lalyans ek PTr ek PMSD

Seki pu interesan lor sa kestyon lalyans MSM-PTr-PMsd, se pu kumans konpran ki bann lintere deklas ki rant anze pu sey inpoz enn tel lalyans. Anmemtan, eski pandemi finn donn rezim MSM enn lokazyon pu amenn PTr ek PMSD dan enn evantyel lalyans ble-blan-ruz?

PTr ek MSM ena mem Labaz Elektoral

MSM pran nesans an 1983. Li forme apre enn kasir dan Guvernman MMM-PSM. Aneerood Jugnauth ti lider sa but MMM ki res opuvwar e li finn amalgame ar PSM Harish Boodhoo. Harish Boodhoo, li ti sa lel drwat ki kit PTr pu form PSM.

E MSM li finn tultan ena enn overlap ar PT. An 2009, kan ti ena Parsyel dan sirkonskripsyon No. 8, nu finn truv sa byin klerman. Nu finn truv osi kimanyer enn larz franz elektora PTr rezet lalyans ki Travayis fer ar MMM e al vot Lalyans dirize par Aneerood Jugnauth dan Eleksyon 2014. MSM ek PTr partaz enn mem labaz. Anfet, li pa pu etonan ki ena sa zar muv la, dan swa enn direksyon swa lot, swa asterla, swa avan enn prosenn eleksyon.

Eski zis sa overlap la, sa "vaz komunikant" ant elekter ek azan MSM ek PTr, ki fer enn lalyans vinn difolt? Uswa eski ena bann lintere deklas ki fors sa kalite lalyans la?

Enn Lalyans ble-blanc-ruz asir kontiynasyon enn burzwazi deta

Seki finn mark MSM, se sirtu reyn politik Anerood Jugnauth. Anfet, li finn batir enn "Leta Jugnauth" dan bann lane '80.

Lorizinn burzwazi deta, li Parti Travayis dan bann lane 1950, 1960 e li devlope apre Lindepandans. Me, kan MSM vinn lokomotiv dan Guvernman, an 1983, e an 1987, dan 2 guvernman Ble-Blanc-ruz, pozisyon Parti Travayis ladan ti byen feb. Lerla, kan MSM opuvwar e kan li for dan lalyans, sa Leta MSM reysi etablier lyin avek burzwazi deta.

An 2005, kan PT revinn opuvwar, e kan li met dibut so "Komisyon Demokratizasyon Lekonomi", enn politik programatikman anfaver burzwazi deta, li montre nu ki enn guvernman PTr ubiyin enn guvernman MSM, tulde defann lintere burzwazi deta. Me, sa ule dir ki ena differan seksyon dan burzwazi deta ki for kan MSM opuvwar, e li bann seksyon plis dan ti-komers, dan importasyon, dan klas su-kontrakter.

Alor apartir 1982-83, se Jugnauth, ansam avek Travayis, ansam avek PMSD, dan bann lalyans ble-blanc-ruz ant 1983-1987 ki asir kontiynasyon developman burzwazi deta.

Leta MSM, zordi pe kontinye avek developman burzwazi deta kot, bann lezot eleman e lezot grup ki benefisy. MSM finn atak e viz detrwir konpletman de pli gran lanpir burzwazi deta Travayis – Lanpir Rawat ek lanpir Bhunjun. Li finn favoriz tu kalite lezot burzwazi emerzan, kuma Samlo enn bon lexanp.

Me, pandan enn pandemi, kot Leta detenir akse a kapital dan enn moman kot kapitalis pa kapav zener kapital, differan seksyon sa burzwazi deta ki li sutenir PTr ubiyin MSM pu ule asire ki zot gayn zot par. Me avek pandemi, burzwazi istorik, li usi, pe depann totalman lor leta pu gayn akse a kapital, e pu li gayn akse a marse – par exanp, patron lotel obliz Guvernman uver frontyer pu li gayn so kliyan.

Sa pe kree sa tirbilans ek instabilite kan differan seksyon burzwazi rant an konfli. La kot Leta MSM gayn enn asandans parski li detenir akse a kapital.

E ena presyon burzwazi ki pe pus anfaver enn lalyans Ble-Blanc-ruz. Ena enn lel dan Travayis ki pa ule reviv sa kosmar 2014 kan zot ti fer lalyans ek MMM. Mem, si PT li pli gran parti dan Lopozisyon – anterm syez, e osi anterm sutyin elektoral, li pena enn lidership koeran. Li pa mem kapav tini pos Lider Lopozisyon.

PMSD pu ena presyon depi burzwazi istorik, ek usi depi sa tit burzwazi ki ule ena akse a kapital pu li monte, pu plito al ver enn lalyans ble-blanc-ruz. Zot pa truv ki enn lalyans avek enn MMM afebli, sirtu dan lakanpayn kot so bann sherif pe al ver MSM, ni enn lalyans avek enn PMSD afebli avek bann demisyon, ena gran lavenir.

BK

Dosye lor Leta MSM

Lyin kontradiktwar Leta MSM avek Sindika ek Klas Travayer

Premye guvernman MSM an 1983, su Premye Minis SAJ ek Minis Komers Kader Bhayat ti enn split dan MMM lor kestyion refiz tir sibsid diri/lafarinn kuma Minis Finans Bérenger ti kwar bizin e pu napa swiv tu dikta FMI/Labank Mondyal kuma Minis Finans Berenger ti krwar bizin. Alor, li kler ki sa but dan MMM ki vinn dan MSM li ena enn pozisyon pli anfaver klas travayer. Anmemtan, rezim Jugnauth finn sirtu koni pu aplik represyon kont sindika ek muvman travayer organize, depi moman li opuvwar.

Get enn siyn sa paradox la, enn paradox tipik pu bann rezim Bonapartist: Anmemtan ki Leta MSM fer tu pu tuf tu form lorganizasyon klas travayer, li vinn avek bann mezir paternalist ki li akorde a klas travayer. Kumsa ki u al fini avek sa refrin "mo remersi premye minis" kumadir li enn lerwa ki pe

distribiye bann myet. Rezim Jugnauth pa finn ezite pu servi pretex pandemi Kovid-19, pu amenn sanzman drastik lalwa travay pu rann balans defors lor sayt travay plis anfaver patron. Kumsa ki sekter kuma lepor ek erport ek lasante inn vinn klasifye kuma "sekter esansyel", alor lagrev vinn ilegal. Li pa enn sanzman tanpoper ki pu aplike zis pandan enn pandemi, li pu res dan lalwa mem apre leta dirzans saniter Kovid-19. Lot kote inn sanz lalwa pu patron gayn drwa lisansye. E kan lalwa pe pase, pa finn futi ena enn pozisyon komin dan muvman sindikal.

Me, anmemtan, li Guvernman MSM Aneerood Jugnauth avek Jean-Claude Bibi kuma Minis Lazistis ki finn amenn sanzman konstitisyonal anfaver klas travayer. Li finn rann expropriasyon, ubyin nasionalizasyon posib. Sa pu premye seksyon dan Konstitisyon Moris ki klas travayer pu bizin defann kan re-get Konstitisyon Moris, parski sa pu premye seksyon Konstitisyon Moris ki klas patron pu ule re-amande. Sa enn dezyem siyn sa paradox – kot rezim Jugnauth azir kont patron, osi.

Me, zordi zur, muvman sindikal inn telman birokratize, ki li finn limit so rol a negosye to explwatasyon travayer dan so sekter. Kan guvernman vini avek bann mezir dan faver klas travayer li prezante kuma pe ranpli swa enn promes elektoral uswa "li ena aker byinet popilasyon", alor mobilizasyon pa neseser. Avek pandemi, sindika inn plis paralize. Depi de zan, suvan pa finn fut fer lasanble zeneral parski ti ena lokdawn sak fwa dan peryod fer lasanble zeneral. Travayer alabaz nepli kapav pran par dan deba avek zot dirizan sindikal, ni met bann pwin programatik lor azanda, ni diskit bann gran defi divan klas travayer. Mezir saler minimem, award avek kondisyon travay pu 34 sekter an faver travayer, finn fer dirizan sindika dir manyer pe ale, sindika pu nepli ena rol.

Sa kalite rezim bonapartist, li truv tu manifestasyon ek kontestasyon travayer organize, kuma enn menas pu so reyn. Muvman sindikal dan sa moman inn kave uswa fer tann so lavwa lor zis nivo sektoryel, pe mem al ziska koz pu ogmant diferansyel saler ant travayer, setadir promuvwar inegalite dan klas travayer. Purtan diferansyel ant profi patron ek lapey travayer ki veritab kestyon. Muvman sindikal pa ditu prepare pu fer fas a represyon ki pu aksantye enn dirsisman kriz ekonomik kan patron ek Leta MSM pu fer travayer ek dimunn mizer sarye tu fardo kriz.

BK

Dosye lor Leta MSM **Lalit kont "Leta MSM"**

Leta MSM li enn Leta Burzwa, e li anfind-kont servi lintere bann differan seksyon burzwazi atraver differan mwayer, e anmemtan li ena enn azanda de-fon ki kont klas travayer. Pu milit kont Leta MSM, nu fer fas 2 difikilte prinsipal.

- (1) Li ena tigit puvwar lor burzwazi istorik, ek
- (2) Li ena enn stratezi byen for pu gard lalit klas travayer feb.

Fas a burzwazi istorik, mem si zordi pandan pandemi sa klas sosyal la depann buku lor Leta, Leta MSM byen feb pu inpoz so bann desizyon lor burzwazi la. Okontrer, suvan li bizin aksepte modord patron tablisman ek bos lotel, kuma sibsid lindistri disik, gard frontyer uver, pa met lokdawn. Sa kote la, Leta MSM, li ena byen tigit puvwar. Rezon kifer: MSM napa dakor ek mobilizasyon klas travayer. Okontrer.

Dan so lazanda kont klas travayer, li enn Leta ki tultan ena rekur a represyon. Li kont sindika, e li atak drwa travayer, kuma dan *Finance Act 2021*, ek *COVID-19 Act 2019*, ki tulede finn amenn dereglementasyon dan lalwa travay, ek diminisyon proteksyon drwa travayer.

Anmemtan Leta MSM, e sa li enn paradox, li ena enn tandans pu amenn bann sanzman ki progresis, kuma pansyon iniversel ek saler minimem, nuvo kondisyon dan 34 sekter travay, e sanzman ki paret progresis kuma Rezis Sosyal (MRS). Sa li achiv 2 zafer:

(1) Li gagn enn baz sutyin dan klas travayer, ki stabiliz so guvernman e li gayn vot depi klas travayer pu eleksyon;

(2) Li kalme klas travayer e amorti so mobilizasyon. Esansyelman, so bann mezir se bann reform, e zot an zot mem enn finalite. Zot pa viz enn lot program anfaver klas travayer. Bann mezir la, konpare avek bann demand tranzisyonel, zot amenn progre ziska enn sertin pwin, apre fini. Li satisfier klas travayer, mem kan lot kote Leta pe kraz li, e kumsa anpes li mobilize. Dan sa fason la, Leta MSM asim so rol kuma enn negosyater ant klas oprime ek klas opreser, e anpes klas oprime amenn enn lalit kont klas opreser.

Bann reform ki Leta MSM amene, nu truv so bann limit byen fasilman. Par exanp lor langaz Kreol. Ar Parti Travayis ki ti anfet gagn progre kan Minis Bunwaree ti ansarz ledikasyon, me kan Pravind Jugnauth koz anfaver Kreol dan Parlman, li reysi amenn nu byen lwin depi Kreol rant dan Parlman, e sa li zisteman akoz MSM pe anfet *opoz* sa. Lor Chagos: MSM finn al lager pu Leta Moris gagn soverennte lor Chagos, e asterla pe propoz pu bayant enn lil dan arsipel, an-okirans Diego Garcia, avek Leta Zini pu 99 banane.

S.

Dosye lor Leta MSM

Trwa diferan tez lor lamor Kaya Kistnen – tule trwa reprezant Grav Danze

Tez 1

Sa tez la ki finn predomine dan lapres pandan lanket zidisyer lor lamor Soopramanien Kistnen osi koni kuma Kaya. Li finn sirtu alimante par Rama Valayden, Sanjeev Teeluckdharry (ex-mam MSM) ek Roshi Badhain (Lider Reform Party), manb lekip avoka *Avengers* dan lanket zidisyer lor lamor Soopramanien Kistnen. Dapre sa tez la, sa azan MSM Kistnen dan sirkonskripsyon no. 8 ti pe servi “Kistnen papers” pu fer santaz kont trwa eli MSM, Pravind Jugnauth (Premye Minis dan Guvernman MSM-ML ek Lider MSM) ek so koliste Leela Devi Dookun (Minis Ledikasyon ek VPM) ek Yogida Sawmynaden (ex-Minis Komers ki finn demisyone pandan lanket zidisyer). “Kistnen papers” li enn dayri kot enn nome Jules ti gard kont lor tu bann depans elektoral trwa kandida MSM dan No. 8 pandan eleksyon zeneral 2019 e ek bann resi ki pruv depans. Tez la seki fe Kistnen ti pe menas pu rann sa dayri la piblik pu montre ki sa trwa kandida dan No. 8 finn depas limit depans elektoral. Sa asontur li kapav menas pu kas eleksyon trwa eli dan No. 8. Dapre sa tez la, akoz samem li finn asasine.

Sa tez la pre-sipoz enn asasina politik. Sa li pu byin grav pu MSM.

Tez 2

Sa tez la dir komkwa fe Kistnen ti ena plizyer det gambling ek lezot det antan ki antrepener ki li pa ti pe kapav ranburse. Swa enn preter larzan, swa enn dimunn ki li dwa enn “gambling debt”, swa enn kliyan pu travo ki li finn antretran me pa finn furni, finn eliminn li akoz li pa pe ranburs so det uswa enn tantativ pu krak li pu ranburs so bann det ki finn mal turne.

Sa tez la li pre-sipoz enn regleman kont lor det ki pa pu neseserman ena bann ramifikasyon politik.

Tez 3

Sa tez la finn sorti depi enn seri lartik ki finn paret sirtu dan *Leedefi Media* me ki pa finn tro repran ni analize plis an profonder par lezot media. Li paret surs linformasyon pu sa bann lartik la sorti depi MCIT ubyin lezot CID.

Me enn seri kestyion ki poze:

Kifer Sanjeev Teeluckdharry, avoka ki pe defann lintere Mm Vev Kistnen dan ka pu konn laverite lor lamor so mari, pe fer avoka pu enn nome Satish Rajiah, anmemtan, kan MCIT pe kestyonn li “under warning” lor lamor Kistnen? Eski pena enn konfli dintere la? Kan Satish Rajiah, enn biznesmenn Albion ti

sanz so koze kumkwa li pa finn ena konversasyon ar fe Kistnen avan so lamor, e lerla, kan li konfronte ar prev, li refiz dir konteni so konversasyon avek Kistnen avan truv li mor brile, ki lintere Avoka Teeluckdharry pu defann? Mm Vev Kistnen ubyin Satish Rajiah? Anfet Satish Rajiah ti kasyet lefet ki li ti ena enn konversasyon avek Kistnen avan li mor ziska analiz portab finn montre ki efektivman ti ena korl telefond ant Kistnen ek Satish Rajiah. La usi, eski pena enn konfli dintere?

Eski, an 2020, Satish Rajiah ti anplway fe Marcelin Humbert, lame drwat Rama Valayden, kuma taper pu protez li ek so frer kan zot ti al prezante lakur Bambous lor sarz agresyon mortel kont enn nome Jean Ansley Nanette, kuma Ledifi Media dir? Eski Rama Valayden, sefdefil Avengers, ki ti dibut avoka frer Rajiah dan sa ka la? Eski fe Kistnen ti ankor dwa Rajiah enn gro som larzan ki ti pran prete ar li? Ki relasyon ena ant Satish Rajiah ek Pooveden Subbaroyan, alias Vinessen, kondane dan hold-ep MCB 16-an desela kot ti ena mordom, e ki ti asosye biznes ansam ar fe-Kistnen dan enn konpayni apel Rainbow Construction?

Eski fe Marcelin Humbert pa zis ti enn gro lebra, kuma lapres dir, me usi enn “debt collector” ki ti ofer so servis a seki met pri for? Rama Valayden dir li ti so lame drwat. Li dir Humbert ti pe donn kudme dan bann lanket Avengers fer, par examp, li ti pe fer lanket lor lamor Fakhoo. Kan Marcelin Humbert truv lamor dan enn aksidan motosiklet, kifer Rama Valayden ule dir li enn “asasina”? Tusala byin opak.

Sa tez la pre-sipoz enn ramifikasiyon plis larz ki kapav implik enn mafya, kolekter det, ek lezot politisyin. E eski Rama Valayden, ansyin Minis Lazistis ek lider enn nuvo parti politik an-formasyon, ek Sanjeev Teeluckdharry (ansyin Deyuti Speaker guvernman Pravind Jugnauth ki ti nome dan Komisyon Danket lor Ladrog), tulde bann personaz politik, ki pe defann lintere Mm Vev Kistnen dan ka pu konn laverite, pa ti devet finn demay sa esevo konplex la?

BK

Dosye lor Leta MSM **MSM ek Rodrig**

Relasyon spesyal ki MSM finn tultan antretenir avek Rodrig li finn inisyé par Aneerood Jugnauth. Anfet depi byin boner li ti montre enn lintere pu devlopman Rodrig. Avan-mem li vinn Premye Minis an Mars 1982 li ti koz anfaver lotonomi Rodrig dan enn diskur La Ferme. E tutswit kuma li vinn Premye Minis pu premye fwa an Zin 1982 apre MMM-PSM so viktwar 60-0, li finn met pu premye fwa enn Rodrige kuma Minis Rodrig e inisyé plizir mezir pu favoriz devlopman sosyal ek ekonomik Rodrig.

An 2001 kan li Premye Minis ki guvernman MSM-MMM pu adopte proze delwa lor lotonomi Rodrig. SAJ finn tultan konsidere ki fode pa fer diferans ant Rodrig ek Moris, ki bizin tret tulede lil egal alinteryer enn sel Republik.

Depi tultan Rodrig finn interes bann parti politik inplante dan Moris. Dan bann lane 1970 PMSD ti aktif dan Rodrig e Gaetan Duval ti servi Rodrig kuma marsandaz politik. An 1976, Gaetan Duval ti mem fer santaz anfaver inperialis Franse par menas detas Rodrig depi teritwar Moris. Depi inpe letan nu pe truv Xavier Duval repran flanbo Rodrig, e li pe pare pu re-met kandida PMSD dan eleksyon zeneral pu laba, kuma li ti fer avan.

MSM finn plito opte anfaver enn Rodrig avek enn gran marz lotonomi dan kad Republik Mauritius. Zordi li anfaver enn formil similer pu Chagos. Aneerood Jugnauth dayer finn byin strik lor kestyon suverennte teritwar. Dan lafin bann lane 1980 li ti byin kritik kont bann manev inperialis Franse dan Rodrig. Alepok Lafrans atraver so politik Lafrankofoni agresif ti pe invahir buku pei sirtu dan Lafrik ar korperan ek donasyon. Rapel kuma an 1988 enn avyon militer Franse dekole depi koloni Larenyon e aterir direk lor Rodrig kot parasitis degize an Bolom Nwel vinn donn zuzu zanfan Rodrig. An reaksyon SAJ ti instal enn reziman SMF dan Rodrig.

Apre Iamor SAJ, Pravind Jugnauth finn kontiyne gard sa lyin spesyal ar Rodrig. Kan MSM opuvwar an 2019 li swazir pu fer so premye vizit ofisyal antan ki Premye Minis dan Rodrig. Guvernman MSM finn sutenir finansyerman plizir gro proze infrastruktir dan Rodrig.

Me anmemtan malgre ki MSM finn opuvwar pu plizir manda, zame zot pa pran mezir neseser pu aboli disparite e sertin diskriminasyon ki finn antretenir depi lepok kolonyal, e apre lindepandans, ant fonksyoner Rodrig ek Moris. Anfet lotonomi Rodrig li pa nek enn realizasyon Aneerood Jugnauth ek guvernman MSM akoz latasman zot ena pu sa lil la. Sa volonte abitan Rodrig pu gayn enn tretman egal kuma tu rezyon Moris, li ti la depi lontan. An 1915 enn grup 79 Rodriqe ti avoy enn petisyon lerwa Langleter pu ki Rodrig, ki alepok ti ena enn popilasyon pli gran ki distrik Rivyer Nwar, reprezante dan Konsey. Dan bann lane 1950 enn fonksyoner Britanik apel Philip Hotchin, ti sey donn enn lelan devlopman lagrikiltir atraver enn plan reamenazman teritwar ek demokratizazyon later kot finn distribye 2,400 porsyon terin lor flan kolinn a desandan esklav. E apartir 1977, avek nesans OPR, lotonomi Rodrig pu vinn enn revandikasyon politik konstan. Plitar sindika RGEA ti mem met enn ka konstitusyonel pu diskriminasyon kont fonksyoner Rodrig dan servis civil.

AA

Dosye lor Leta MSM **MSM ek so Lyin Internasyonal**

Seki finn karakteriz politik internasyonal Moris su differan rezim MSM se sa re-oryantasyon ver Loryan, sirtu Lasinn ek Lenn.

MSM kan li opuvwar finn tultan sey demark li depi politik etranzer rezim Travayis-PMSD, ubuin mem MMM kan li dan Guvernman, ki ti plis su linfliyans Loksidan, setadir sirtu Langleter, Lafrans ek osi Lamerik. Anmemtan, li vre ki Lasinn finn gard enn plas spesyal dan relasyon internasyonal pu pei Moris akoz nu ti parmi bann premye pei pu etablier relasyon diplomatik ar Lasinn an 1972. Anfet depi lepok Seewoosagur Ramgoolam ti Premye Minis, zis apre lindepandans, Moris finn adopte e mintenir enn politik etranzer “enn sel Lasinn”, setadir rekonesans Pekin, pa Taiwan, kuma reprezantan lezitim lepep Sinwa.

Diferan guvernman MSM finn konsolid lyin ar Lasinn. SAJ limem finn fer plizir vizit ofisyal dan Lasinn antan ki Premye Minis – an 1983, 1991 ek 2002. MSM depi so nesans finn mem antretenir bann lyin avek Parti Kominis Lasinn. Pravind Jugnauth finn mem dir ki li truv bann similarite ant MSM ek Parti Kominis Lasinn kuma par examp dan fason tulede parti donn priyorite devlopman infrastruktir pei. Dayer, an Septam sa lane la-mem, plizir Minis MSM ti partisip dan enn konferans virtyel avek Parti Kominis Lasinn alokazyon so laniverser 100 an. Nu kapav konstat lapor ekonomik Lasinn dan Moris atraver finansman dan plizir domenn kuma laeropor SSR, Bagatelle Dam, Stad Anjalay, batiman MBC, kamera Safe City, lopital Dr Bruneau Cheong, Jin Fei Smart City, bis CNT, e osi dan devlopman lagrikiltir, lindistri textil, lapes, lozman sosyal, ledikasyon e ofshor.

Me depi ki Modi opuvwar dan Lind, nu pe truv korperasyon ant Moris ek Lenn pe ogmante. Ena kumadir enn debalansman dan politik exteryer Moris ki plis an faver Lind asterla odetriman Lasinn ek lezot pei. Depi MSM opuvwar an 2014, Guvernman Lind pe kontribye dan finansman gro devlopman infrastruktir kuma Metro, dan enn nuvo lapist aterisaz Agalega. Sa shift dan pollitik etranzer MSM pe kwinsid ar muv Modi ki pe aksantye prezans militer Lind dan Losean Indyin e anmemtan pe devlop korperasyon militer ar Leta Zini, depi lepok Donald Trump. Larne Lind finn deza gayn akse fasilite militer existan lor Diego. Sa kalite shift dan politik etranzer ki guvernman MSM su lidership Pravind Jugnauth finn amorse, li reprezant enn aliynman ki an defazaz ar sa sutyin ki Lafrik ek enn gran nonb pei lezot

kontinan finn exprime anfaver demars Moris pu ki Langleter ek Lamerik aret koloniz Chagos inkli Diego Garcia, kolonizasyon ki ruling Lakur Internasional LaHay finn deklare ilegal e vot Lasanble Zeneral Nasyon Zini finn konfirme.

E Pravind Jugnauth pa finn ezite, kan fini ranport viktwar lor suvrennte Repiblik Moris lor Chagos, pu al rod enn lamone ar USA atraver ofer donn enn bay 99-an pu Diego Garcia. Sa kalite mank prinsip, li karakteriz politik MSM.

AA

Dosye lor Leta MSM
Depi SAJ ziska Pravind Jugnauth

Kan Pravind Jugnauth finn asim lidership MSM an 2004, li finn bizin erit enn Parti marke par 35 an reyn so papa, Anerood Jugnauth ki finn Premye Minis pandan 19 an antu (1982–1995, 2000–2003, ek 2014–2017). Aneerood Jugnauth finn osi Prezidan Repiblik 2003 - 2012. Zordi Pravind Jugnauth pe bizin debaras li depi sa leritaz lur ki SAJ finn kite pu li afirm so lotorite lor MSM e antan ki Premye Minis.

Natir MSM finn marke pa so nesans an 1983 kuma enn regrupman dimunn depi diferan kuran politik. Parmi bann fondater MSM ti ena Madan Dulloo, Kader Bhayat, Dwarkanah Gungah, Mahen Utchanah, Jugdish Goburdhun, Sheila Bappoo, Armoogum Parsooramen, Vishnu Lutchmeenaraidoo.

Depi so fondasyon, MSM ti tultan ena alinteryer, antrot, enn kuran progresis ki ti konpoze prinsipalman ar militan Maoist, kuran defanser aki Welfer Steyt, me seki pronn pragmatist lor plan ekonomik. SAJ limem ti kontan antur li ar plizir kad “politik” (pa zis teknokrat), sirtu bann ex-MMMSP kuma Peter Craig, Raj Virahsawmy, Dev Virahsawmy, Alain Laridon, Dan Calikhan. Sa ki finn, antrot, permet li mat ar MMM sirtu dan moman kriz politik e pu met anplas lalyans elektoral gaynan pu plizir eleksyon zeneral. Me dusma-dusma Aneerood Jugnauth ti vinn enn veritab “bebet politik”. Li ti konpran politik alabaz net. Suvan limem ti desann lor terin pu reponn so adverser politik an publik.

Pravind Jugnauth byin diferan. Li ena plis enn tandans teknokrat. Li antur li plito ar bann teknisyin, bann kad profesyonel, e li prefer napa rant an konfli ar so adverser politik. Kan get lekip kandida MSM pu eleksyon 2019 u truve kuma li finn debaras preske tu eleman ki ti dan MSM lepok so papa. Dernye ki finn ale Nando Bodha. Samem ki MSM so gran febles zordi, li deles terin politik tro suvan a so bann detrakter. Nu pu rapel kan li ti fer fas kanpayn abetisan “papa-piti” ki enn seksyon lapres ek lopozisyon ti amene kont li, kimanyer so mama ek so madam ti desann dan larenn politik. E ziska ler, Pravind Jugnauth pena sa instin politik ki so papa ti devlope depi so lepok dan IFB, e mem avan sa, dan Kongres, e apre sa, dan MMM.

AA

Leta Lopozisyon - Lopozisyon dan enn Leta

Enn dosye lor Leta MSM, li inklier osi so "lekontrer" – "Leta Lopozisyon" aktyel. Ala enn apersi:

Defasaz Navin Ramgoolam ek lezot Manb Travayis

Kan nu get "Leta MSM", nu bizin rapel ki, dan enn sans Marxist, "Lopozisyon" li form parti dan Leta. Mem dan enn sans ideolozi burzwa, Lopozisyon li form parti Konstitisyon pei. Alor, kan nu get Leta MSM, nu bizin osi get "Lopozisyon". Lopozisyon li anmemtan form parti "Leta MSM", li anmemtan, an-opozisyon ar li. Sa, li larealite. Nu explike. Parti Travayis li pli gran parti dan Lopozisyon, me li pa finn pran syez Lider Lopozisyon. Ramgoolam "lider" tu-pwisan me li pankor refer apre Kovid e li pa dan Parlman. Arvin Boolell, li "sef defil dan Parlman", me li pena lidsership Lopozisyon, e anplis, li finn sispann par Spiker pandan 8 sesyon e li finn trenn Spiker Lakur Siprem. Li byin instab, deza.

Lerla, Vandredi 19 Novam 2021, Navin Ramgoolam ti donn enn intervyu lor Radio Plus.

Ladan, li evit reponn si ena kit raprosman ek MSM. Alor, naturelman li pe gard laport uver. Ramgoolam so kritik vizavi Guvernman MSM, sirtu Pravind Jugnauth, byin siperfisyel. E li finn ankor enn fwa exprim so gratitud a Guvernman ki finn ede pu ki li al dan Lenn pu so tretman.

Ramgoolam so explikasyon lor rol deplizanpli importan dan Travayis enn nome Daneshwar Damry, bizinessmenn dan Lenor, sel dimunn ki finn akonpayn Navin Ramgoolam kan li finn al Lenn pu fer so tretman Kovid-19, li osi montre bann inkoerans dan Travayis. Pena vreman enn explikasyon kler lor Damry.

Damry, li konfirme, bel-e-byin enn bayer defon PTr. Nu kone osi ki tretman Navin Ramgoolam dan Lind finn kut otur Rs6.5 milyon, e Ramgoolam ti konfirme lor Radyo Plus ki li nepli ti ena lasirans. Alor, PTr dan enn problem finans. Patrick Assirvaden ti dir ki Guvernman Moris finn azir kuma garanti pu sa det medikal la, me ki se Parti Travayis ki pu deburs sa larzan la. Shakeel Mohamed finn explike lor Radio ki "*c'est le parti et les proches du parti qui paieront pour l'avion spécialisé et les soins en Inde. D'ailleurs, selon le député rouge, 'Dhaneshwar Damry, un proche du PTr avait dit qu'il allait faire le nécessaire pour le transfert du leader'*" (Defimedia 10-Sep-2021). Amwins ki PTr dir Guvernman pran li depi Rs200 milyon kofor Ramgoolam ki ti konfiske, e ki pu lemoman res zele.

Pu kontiye ar rol M. Damry. Ena enn paz Facebook "Ramgoolam Gen Next" ki anime par bann zenn avek Damry ladan. Konfli finn leve ant zot ek Suren Dayal dan Sirkonskripsyon No 8, e ant zot ek Anil Baichoo dan No 9. Li parett enn konfli ase uver ant Damry avek depite PTr ek bann "old guard" PTr, kuma Dayal ek Baichoo. Sa pe dire depi inpe letan. Sa lekip zenn dan PTr dir ki zot bizin reprezante dan linstans desizyon parti, e ki "vye gard" bizin sed zot plas e se akoz zot (vye gard) ki PTr pa gayn vot (5-Plus). Sa konfli ti pe perle avan Ramgoolam tom malad, me li finn desid pu pa transe. Li dir li pena okenn kont pu rande lor fason li komunik avek popilasyon.

Alor, li parett enn defasaz finn arrive ant Lider PTr, kan li gayn Kovid, li al fer tretman Lenn e returne. Par examp, kan Ramgoolam remersi pa zis Pravind Jugnauth, me osi so lame drwat Dr Joomaye. Mancer Ramgoolam koze, sa vedir Dr Joomaye pe fer move travay pu pei, me finn fer enn bon travay pu Navin Ramgoolam.

So explikasyon lor so maladi, sa osi, li pa bon. Kifer li pa finn fer vaksin? Li enn dokter, e anplis li ena laz ek li ena komorbidite? Li dir li ti pe atann vaksin Pfizer. Kuma sa? AstraZeneca, Sputnik, Covishield, Sinopharm, Covaxin tu sa vaksin bon zis pu tu lezot dimunn? Me pa bon pu li? Sa latitud lor so maladi montre enn espes elitism mal plase: li swazir ki vaksin; kan li atrap Kovid, se li ki swazir tretman ek kot li pu gayn li. Li insinye ki vaksin tu dimunn pe fer pa bon pu li, e ki tretman kont Kovid ki dimunn pe gayne dan Moris, sa osi, li pa ase bon pu li.

Dan mem moman ki Navin Ramgoolam lor Radio Plus pe dir Guvernman bizin reste me Jugnauth bizin zis gayn “pli bon konsey”, Shakeel Mohamed ek Patrick Assirvaden pe dibut divan Parlman, fer deklarasyon formel ar lapres ki Guvernman Jugnauth bizin ale.

Nu not osi enn defazaz ant Arvin Boolell, sef-defil grup parlanter PTr, kan dan Parlman li pe propoz pu fer vaksin pu bann zanfan anba 5 an. Ramgoolam ni dan so intervyu lor radio ni dan so post “We Are At War!” date le 13 Novam 2021 lor paz facebook *Ramgoolam Gen-Next* kot li fer enn lalis sizesyon kuma pu konbat viris Kovid, li pa fer okenn alizyon a sa demand Arvin Boolell la. Ramgoolam pa mem ena desans koz ditu lor lefet ki Boolell finn sispann depi Parlman pu wit Sesyon e ki li res sispann ziska 30 Novam. Sa li byin drol sirtu ki Arvin Boolell finn loz enn plint konstitisyonal divan Lakur Siprem kont Spiyker, Premye Minis ek klark Lasanble Nasional. Ramgoolam, antan ki Lider PTr, pa truv nanye pu dir lor la.

Tusala pu dir ki dan PTr mem, ena buku inkoerans intern. Navin Ramgoolam pa dan enn pozisyon pu exers so lidership. Sa li vre a enn tel pwin ki lider MMM, Paul Berenger pe re-uver koze lor enn raprosman ant PTr ek Lalyans Lespwar. Telman lidership Ramgoolam inn afeibli, ki Bérenger pe santi enn re-inifikasyon posib, kot pe exize ki Ramgoolam pa lider. Ramgoolam pa an mezir pu exers so lidership lor enn lalyans, e li nepli ena lidership lor PTr byin an-min.

Ramgoolam so maladi, ena enn konsekans saniter, e osi ena konsekans politik pu so parti. Sa paret finn azute pu afeibli so minmiz lor PTr. E sa ki permet Bérenger anvizaz enn nuvo re-inifikasyon. Anmemtan Bérenger pe uver enn lofansiv sever kont Pravind Jugnauth, dan so konferans depres li dir Premye Minis inn zwe sove kan li finn swazir pu pa reponn PNQ Lider Lopozisyon e li finn al kasyet deryer so Minis Lasante, Kailesh Jagutpal. Sa, li dan mem lepok kan Navin Ramgoolam pe menaz so kritik kont Pravind Jugnauth. Alor Ramgoolam ek Paul Berenger pe plito swiv trazektwar dan direksyon opoze. Ki kalite re-infikasyon pu ena?

Anu get kote PMSD ek lezot but dan Lopozisyon asterla.

PMSD

PMSD li 3yem pli gran parti dan Lopozisyon, me li finn al fini avek pos Lider Lopozisyon. Sa, li bizarre, e teribleman instab. Xavier Duval, amezir so parti pe anmemtan “deplime” – Abbas Mamode finn kit PMSD pu al syeze dan kote Guvernman, plis ena koze lor Lobine ek Armance dan balans. Sa instabilite kontribiye pu fer Xavier Duval vinn deplizanpli isterik, e fer bann diskur dan Parlman e komanter dan lapres deplizanpli grav. Li finn atak sistem lasante, koz kont vaksin dan enn fason insanse, e mem koz kont personel medikal. Li pa montre okenn kapasite pu transand sa rol mark pwin lor “politikay” pandan enn pandemi trazik ki pe, pu premye fwa pandan pandemi, sem buku, buku sufrans e mem lamor. Sa montre enn mank grader despri, e mem enn mank konpasyon dan sa peryod difisil pandemi la.

Alor, Xavier Duval, kan li pe asiz dan Parlman, larg bann foste kuma “pli pe vaksine, pli dimunn pe mor”, li pe anbaras Paul Bérenger (ki lider enn parti pli gran dan Parlman ek andeor ki PMSD) ki pe fer apel solanel pu dimunn al fer vaksin. Abe, si Duval pe dir pli vaksine, pli dimunn mor, klerman ena enn gran problem.

Nando Bodha – Anplis dan Lopozisyon ena enn lot laspe fragmantasyon. Inkapasite Bodha ek so nuvo parti pu etablir enn rol kelkonk, li kler. An zeneral, Bodha pa pe kapav rann lapel. Li ti gran lespwar Bérenger, me anfet Bodha finn vinn eklat Lantant. Bérenger ti telman sir rol Bodha, ki li finn dimann Ramgoolam pu stepdawn e reklam post Lopozisyon depi Arvin Boolell ek Parti Travayis. Bérenger ek Xavier ti ena lespwar pu ris ankor inpe dimunn depi Guvernman Jugnauth. Zot ti pe viz Ivan Collendavelloo ek Zahid Nuzurally, depyuti Spiyker. Tulede dan ML, e swadizan zot ti pu kit lalyans Guvernman Jugnauth pu zwenn Lopozisyon. Tu seki finn arive, se enn PMSD inn kit Lopozisyon.

Dan Lasanble Nasional

Spiyker Phokeer pa ti prezid Parlman kat fwa alafil. Li finn absan dan Parlman. Dimunn pa ti tro sir kot Phokeer ete, malgre ki Pravind Jugnauth ti asir nu ki li malad avek lagrip. Labsans Phokeer finn al afebli Lopozisyon. Phokeer ti pe resi galvaniz Lopozisyon dan so lansanb. Depyuti Spiker, mem li mank lexperyans, li'nn resi dezamorti sityasyon, kas sa galvanizasyon Lopozisyon ki Phokeer ti pe fer, malgre li.

Arvin Boolell, sefdefil PTr dan Parlman, li tuzur apandan, avek so sispansyon ziska 30 Novam. Kan so ka vini, riske ki Lakur Siprem pu dir li fini kadik. Dan Moris, pena sa sistem ka konstitisyonel pu "class actions", setadir pu etablir enn prinsip apartir enn sel ka ki reprezant tu.

MMM, de so kote, pe perdi buku so baz azan ek sherif dan lakanpayn, Madan Dulloo ek Fowdar inn kit MMM.

Leta "Lantant" Lopozisyon

PTr avek enn lidership flu kot differan kuran pe rant an konfli; PMSD "deplime" ek Lider PMSD kuma Lider Lopozisyon pe perdi buku kredibilite; MMM pe imilye par Lider Lopozisyon opoz vaksin, e MMM pe perdi eleman dan sirkonskripsyon riral; Bodha pa pe kapav ranpli rol ki Bérenger ti ule li ranpli, Platform Lespwar pa pe amenn buku lespwar.

Bhadain inn perdi so kredibilite politik ki ti deza minim – rapel li ti anbras lame Pravind Jugnauth – e asterla, kan li rant dan *Avengers*, sa fer li ena enn rol indepandan depi so parti. Anfet, Kan Rama Valayden, lider Avengers, pe al anons formasyon enn nuvo parti, Bhadain paret lor sime pu al rant dan enn lot parti ki pa so parti. Sa fer li les so parti ek so baz par deryer.

Lezot lafors

Rama Valayden ek Bruneau Laurette pe fer fas, sakenn, enn pert kredibilite vertizine – deza zot pa ti ena buku kredibilite. Seki zot pe dir kont vaksinasyon Kovid pe fer dimunn fann maladi Kovid plis, tom malad e mem perdi lavi. *Avengers* inn perdi lavaper kan lanket zidisyer lor lamor Kistnen inn fini (e ena mem enn tez ki implik sertin zot anketer) e kot zot avoka pe rant dan pozisyon konfli dintere (Get nu lartik lor la). *Avengers* pa pe resi devlop lavaper otur lezot lamor ki zot dir sispe. Kan zot fer apel a CID Britanik pu ankete lor lamor sa biznesmenn pros ar Jugnauth apel Govinden, li inpe fizet, kan so fami dir li finn desede ar Kovid. Antretan, Valayden diskredit li-mem ankor plis par avoy kopi so let a Anbasader USA. Pu ki rezon, apar pu dir li enn swiver Iwayal USA? *Avengers* finn rant dan kuran anti-vaksin atraver Teeluckdharry, ki finn vinn avoka Bruneau Laurette, ki deza ladan. Kuran anti-vaksin ek kont mezir baryer inn byin diskredite. Rama Valayden so bann lezot prediksyon finn expoze kuma farfeli. Li ti predir ki, kan Parlman reoran an Oktob, Guvernman pu nepli ena mazorite. Politik populist an zeneral pe montre so limit.

Kontestasyon Eleksyon Novam 2019

Pena okenn koerans dan Lopozisyon lor zot stratezi pu konteste eleksyon zeneral 2019. Nu truv kuma bann petisyon pa pe tini dan Lakur, me pe kolaps, enn apre lot. Anfet, sa stratezi pu dekret Guvernman "pa lezitim", finn met Lopozisyon an-antye dan enn inpas.

1. Si zot pa aksepte lezitimite Guvernman, kimanyer azir kan enn pandemi pe menas lansanb dimunn, e lotorite anplas oblize pran ladireksyon pu kontrol lepidemi la?
2. Si zot pa aksepte lezitimite Guvernman, kimanyer zot prop eleksyon dan Parlman lezitim?
3. Si sistem elektoral amenn eleksyon "kokin" ek "trike", abe kimanyer zot pu poze dan prosenn eleksyon zeneral?

Kan zot finn truve zot dan enn inpas, enn kuldesak total, zot finn rekile, e kumans innyor zot prop kontestasyon eleksyon.

Me, anu fer enn semeri:

Roshi Badhain, Lider Reform Party ti dimann enn Judicial Review Lakur Siprem pu anil totalite rezulta eleksyon zeneral 2019. Lakur Siprem finn rezet so demand le 20 Oktob 2020 e finn dir ki Roshi Badhain so reket “enn petisyon elektoral degize kuma enn demand pu enn judicial review”. Roshi Badhain so mosyon pu dimann Lakur lotorizasyon pu al Privy Council inn rezete le 30 Zin 2021.

PTr, sirtu Navin Ramgoolam dan No 10 (Montagne Blanche GRSE) ek Suren Dayal dan No 8 (Moka-Quartier Militaire) zot pe konteste derulman eleksyon.

Par kont MMM ek PMSD inn sirtu dimann rikawnt. Ena sityasyon absird kot kandida MMM pe konteste eleksyon depite PTr kuma dan sirkonskripsyon No 1 kot Arianne Navarre pe dimann rikawnt vot depite Fabrice David, PTr.

Dan ka kot finn ena zizman, Lakur finn statye ki petisyoner pa finn resi pruve ki finn ena kit iregilarite dan kontabiliz nonb vot akoz “computer room” kuma Zizman dan ka Ezra Jhuboo dan No 14 (Savanne-Riviere Noire). Dan lezot petisyon, Lakur inn dimann petisyoner pu rey plizyer paragraf dan zot petisyon. Sa li sirtu konsern konpilasyon rezis elektoral, lor swa dat 7 Novam pu eleksyon zeneral ek lor biltin vot ki finn dekuver andeor sant kawnting.

Ena petisyoner kuma Anil Baicho dan No 9 finn retir so ka kan Lakur inn dimann li rey plizyer paragraf so petisyon. No 13 Lornus Bundhoo inn retir so ka san donn okenn rezon. Dan No 10, Lakur dimann avoka Navin Ramgoolam pu bif enn seri paragraf dan so petisyon lor rol MBC ek rol Premye Minis dan kanpayn elektoral.

Dan No 8, Suren Dayal inn loz enn ka, pa enn petisyon kontestasyon elektoral, me enn ka o-kriminel pu chalennj Pravind Jugnauth ek so de kolistye lor fos depans elektoral baze lor Kistnen papers, ek parzir. Ena koze ki Suren Dayal pa finn gayn laval so parti avan li met ka. Kestyon la sertennman poze si tu dakor ubyin non – sirtu dan moman kot sertin dan Travayis inklir Ramgoolam, pe ase mol anver Guvernman Jugnauth.

Lor pandemi Kovid, Navin Ramgoolam finn fer enn lalis propozisyon a Guvernman kuma dapre li bizin zer Kovid. Me li finn fer sa lor so nom personel pa lor nom so parti. Leres PTr pe res apandan.

PTr, MMM u PMSD pe gayn difikilte pu fonksyone akoz zot stratezi li tu-simpleman BLD. Zot pe swiv deryer taktik Bruneau Laurette, kuma so lake, pu zis viz BLD, stratezi Rama Valayden pu zis viz BLD, e zot pa pe azir kuma enn Lopozisyon ki baz so pozisyon lor enn *program*. Zot inkapab pu mem fer kritik defon kont Guvernman e zot pa resi zet zot pwa ansam ar popilasyon, pu gid popilasyon, pu fer fas a grav kriz saniter provoke par pandemi Kovid-19. Sa pe amenn buku problem intern prop a sak parti ek li pe reflete usi dan problem platform lopozisyon pu res ansam.

Konklizyon

Lopozisyon so stratezi pu konteste eleksyon finn amenn li kot li nepli ena enn stratezi fas a Guvernman parski li pa bizin enn parski li ti pe azir lor baz ki “Guvernman pa lezitim”. Lot kote, si eleksyon zeneral 2019 pa finn prodire enn guvernman lezitim, kuma sefetil ki sa mem eleksyon kot finn elir depite lopozisyon kapav lezitim? Zot pena kritik valab kont Guvernman Jugnauth e kumsa mem nu truve zot pe bat dan vid. Si, Lopozisyon PT-MMM-PMSD, kontiye lor sa sime kestyonn lezitimite eleksyon, kimanyer zot pu partisip dan prosenn eleksyon zeneral? Alor, platform lopozisyon mem so slogan vid “BLD” pena enn sime sorti. Zot stratezi finn paraliz zot pu azir politikman zordi e pli divan.

Tu lekter pu truve kimanyer li importan pu nu dan LALIT kritik “Leta Lopozisyon” osi byin ki “Leta MSM”. Nu bizin enn lopozisyon baze lor enn program, e kot tu dimunn organize dan sindika, dan zot kartye, dan zot lasosyason, dan zot koperativ, dan zot klib, dan zot lari, kapav mobilize deryer sa program la, amizir kontiyn devlop li.

Samem kifer bizin asterla-mem koste ar LALIT.Pli bon ankor, bizin zwenn LALIT.

Jabaljas ek Bulbak

Bulbak: Dir mwa enn ku, Jabaljas, mo nepli tann twa koz to kamarad Bruneau ek to lekip Avengers. Ki pe arive? Amezir pandemi pe tap pli for, zot paret ena mwins pu dir.

Jabaljas: To bizin konpran, Bulbak: kan enn dirizan Avengers kuma Teeluckdharry ek enn siper-aktivist kuma Bruneau finn met kes dan lakur pu konteste vaksin kont kovid, par taktik zot pe bizin chomtayt pandan ki pandemi pe donn bal.

Bulbak: Mo sipoze zot pe gayn kongolo kan zot pe kumans konpran ki ti pu arive si plis dimunn ti ekut zot ek refiz fer vaksin.

Jabaljas: Ekzakteman, Bulbak. Me to bizin konpran, Bulbak, zot pa kont vaksin: sa kes zot finn met lakur ansam ek enn ta lezot dimunn, sa li nek enn taktik sa.

Bulbak: To ule dir, sa mem kalite taktik ki lider lopozisyon pe servi: li anonse ki plis pe fer vaksin, plis dimunn pe mor, lerla li al fer so vaksin trankil.

Jabaljas: Ena buku zurnalist dan lagazet ek dan radio ki pe servi mem taktik: zot dir zot pa kont vaksin kont kovid, me zot biliye tu kalite rimer ek nuvel pu fer dimunn gayn mefyans, ek ezite pu al fer zot vaksin.

Bulbak: Mo byen kontan ki finalman to pe realize ki manyer sa kalite koze la kapav fer ditor.

Jabaljas: Me selman, Bulbak, to bizin konpran: sa li nek enn taktik, sa. Get tu sa kuvertir dan media ki mo kamarad Bruneau gayne, ek sa permet li amenn so konba kont linzistis pli byen.

Bulbak: Komye fwa mo finn sey fer twa konpran, Jabaljas: to pa kapav ena taktik ki kapav prodwir enn lefe kontrer de seki to pe sey fer a long term.

Jabaljas: Abe, Bulbak. Tu bann politisen tradisionel servi sa kalite taktik la: si to pa fer sa, lapres burzwa ek radio komersyal pa pran twa kont. To res marzinal net.

Bulbak: Zisteman, Jabaljas: samem montre ki manyer to pa kapav depann lor media pu batir enn muvman ek enn program ki amenn vre sanzman. Se sa ki bann muvman popilist pa konpran, mem si zot truv zotmem kuman popilist de gos.

Jabaljas: To ule dir muvman kuma Avengers, Linyon Sitwayin ek lezot. Me remarke, Bulbak, Bruneau Laurette kapav fer 100,000 dimunn desann lor koltar. Resaman Rama Valayden finn reysi reyni Berenger, Boolell, Duval, Bodha, Badhain dan mem manif.

Bulbak: Tu seki to pe dir li kapav vre, Jabaljas: me san enn program politik pu konsolid enn platform, tu seki arive se ki dimunn sarye enn pavyon Moris, sant "Motherland", lerla al lakaz.

Jabaljas: To finn biliye ki tu dimunn ti pe kriye BLD, BLD avan zot al lakaz.

Bulbak: Zisteman, Jabaljas. To mem pe dir tu.

Kontestasyon Eleksyon Zeneral 2019

Apre dernye Eleksyon Zeneral 2019, finn ena enn seri “petisyon elektoral” ki finn loze dan Lakur Siprem pu reklam rikawnt baze lor enn rezulta sere, e parfwa lor enn seri lezot iregilarite elektoral kuma “computer room” misterye, erer dan kontabiliz vot pu sak kandida, dimunn zot nom pa lor rezis, dimunn ki pa lor rezis finn vote ilegalman. Finn ena enn seri afidavit/kont-afidavit ek rezulta ki finn ena enn seri ranvwa ek seki finn apel “delaying tactics”.

Me amezir ki ka pe pran divan lakur, kandida bati ki finn perdi eleksyon pe realize ki li difisil pruv alegasyon ki baze sirtu lor palab ek rimer.

Ena serten kontestasyon ki pe tu simpleman retire kuma kandida Baichoo (No.9) ek Bundhoo (No.13). Ena lezot ki pe kontinye, me gran piblik finn perdi lintere e mem parfwa zurnalis nepli prezan pu swiv ka.

Aster ena enn nuvo form “kontestasyon” ki finn demare: Suren Dayal finn loz enn “private prosecution” kot li pe akiz Pravind Jugnauth de fos afidavit lor kestyon “returns” pu depans elektoral. Fer enn fos afidavit li enn deli kriminel pu lekel ena prizon! Suren Dayal pe baz so ka lor depans elektoral ki P.Jugnauth finn deklare divan mazistra apre eleksyon, konpare ek depans buku pli ot ki sipoze finn fer dapre “Kistnen Papers”. Ki ete sa “Kistnen Papers” la?

Plizyer mwa avan ki li asasine, azan politik MSM dan No.8 , Soopramanien Kistnen finn remet enn karne kot ena lalist depans ki finn fer par kandida MSM dan No.8. Karne la anfet ti ranpli par enn lot azan MSM ek Kistnen finn “pran” li depi enn tirwar dan Biro MSM dan St Pierre, lerla Kistnen finn donn karne la ar Bruneau Laurette ki li usi ti enn azan MSM dan lepok eleksyon. Bruneau Laurette paret finn donn karne la ek Ashok Subron depi Rezistans ek Alternativ, e lerla Subron finn al get Komiser Elektoral pu reklam enn lanket lor tu sa kestyon depans elektoral par kandida MSM dan No.8. Etan done ki deli fer enn fos afidavit, li enn deli okriminel, Komiser Elektoral, sirman apre ki finn konsilte Electoral Supervisory Commission, finn refer sa dosye la a lapolis, ubyin dimann Subron fer sa.

Kuma nu kapav atann, lapolis paret finn asiz lor sa lanket la e pa paret interese pu al delavan, apar apel Subron pu enn statement e dimann li enn kopi elektronik konteni sa karne depans la.

Lerla ki Suren Dayal loz so Private Prosecution kont Pravind Jugnauth pu sipozeman “zir enn fos afidavit”, tuzur baze lor dekalaz ki ena ant “Returns” ki Jugnauth finn zire divan Mazistra apre eleksyon, ek seki ena dan “Kistnen Papers”.

Avan ki ka la pran divan mazistra, enn lot diverzans fer sifas: avoka Antoine Domingue ki reprezent Suren Dayal, obzekte ki Jugnauth ena kom avoka D. Basset ki ti manb Elektoral Supervisory Commission avan li demisione pu reprezent Jugnauth dan enn ka kot ESC konserne: sa ka kot ena posibilite “konfli dintere” finn al divan Bar Council, san ki ena enn rezolisyon. Aster pe atann ki Lakur Siprem pran enn desizion.

Me nimport seki lakur deside lor kestyon “konfli dintere”, seki etonan ladan, se kifer Pravind Jugnauth finn swazir kuma avoka pu reprezent li dan sa ka la, kikenn ki ti manb Electoral Supervisory Commission, ek kifer avoka Basset finn demisyone depi ESC pu defann Pravind Jugnauth. Sirtu ki deza nu kone PM Jugnauth finn sey nom enn seri “so bann dimunn” lor ESC. Tu sa la inpe supsonab, e fer buku ditor a kredibilité enn instans kuma ESC ki ansarz veye ki eleksyon derul dapre lalwa.

RS
23 Novam 2021

Form Partisipasyon LALIT dan Eleksyon Minisipal ek nu Program pu Minisipal

Sa lartik la li baze lor enn papye intern prepare par enn Komite pu re-aktyaliz nu Program dan kad Eleksyon Minisipal ki sipoze pe vini. Avek sityasyon Kovid aktyel, li pa paret tro pre, selman.

Zordi sa tigit puvwar eli ti ena dan Konsey Vilaz, Distrik Kawnnsil, Minisipalite finn lamine a enn tel pwin ki zot preske pena puvwar ditu. Kimanyer sa finn arive? Puvwar eli rezyonal finn ranplase dan lapratik dan kad plizir faktor:

- Guvernman santral finn anlev buku zot responsabilite ek tigit puvwar zot ti ena, e finn akord sa ar NDU, PPS, CAB, Beach Authority, Economic Development Board (EDB) so “one-stop-shop”, ek lezot espes lotorite. Sa finn suvan fer pu fasilit gro proze imobilye (zot ki ansarz alwe sertin permi ki ti alwe par Minisipalite ubyin Distrik Kawnnsil, sirtu otur konstriksyon ek nuvo devlopman).

- Kapitalist finn ule rant, dan enn premye tan, dan sertin servis alor guvernman finn organiz pu privatiz servis ramas salte ki Minisipalite ek Distrik Kawnnsil ti okipe. E apre kareman ena konpayni prive kuma Medine ki ena *masterplan* pu imazinn organizasyon sosyal ek ekonomik dan enn rezyon net, e finn implant zot biznes partu. Lavi dan lavil ek vilaz pe vinn sambre otur gran “sant komersyal” atraver bann “morl” (mall) kuma Caudan ek Port Louis Waterfront dan Port Louis, Bagatelle dan Moka, 2 morl dan Phoenix, La Croisette dan Grand Bay, SoFlo Floreal, Cascavelle dan Lwes, Plaisance dan Rozbel, e sa “ranplas” fonksyon Vilej Horl e tu sa seri Horl Minisipal dan lavil – kot dimunn ti ena lavi sosyal otur forum, reynion, bibliotek, lir zurnal, zwe karom, e al dan kozri.

- An kontras, represyon par ADSU ek lezot seksyon Iapolis, pu aplik lalwa represiv kont ladrog, lerla kont lalkol, finn fer lespas publik, kot organizasyon sosyal pu klas travayer derule, vinn enn plas riskan. Li ilegal asterla pu bwar enn butey labyer ar kamarad anba lavarang labutik, ubyin otur enn zwe domino anba pye – kuma ti fer pandan 200 banane – e sa demanbreman lavi sosyal informal dan tu kartye, finn ede pu pus zenn ver resotoran kot li pli ser, ver bann espes tavern ilegal e ver rant dan simik.

Anmemtan, neo-liberalism finn ena kumadir enn lot lebra ki finn laminn form organizasyon sosyal travayer pli formel, kuma lasosyasyon, klib ek koperativ dan kartye ek vilaz. Se sa bann form organizasyon ki ti donn kartye lavil ek vilaz so form, so zeografi sosyal, so tradisyon ankre dan klas travayer, ki finn konstitiye enn labaz sosyal pu konseye eli ek ed nu imazinn enn kartye uswa enn vilaz kuma enn antite. Eleksyon Vilaz ti fer sak 3 an, alor ti gayn 2-3 lekip ki zwenn dan enn fason ki permet zot konseptyaliz zot prop lespas politik.

Dan labsans sa kalite form organizasyon travayer onivo vilaz ek lavil, zordi nu ena sa restan ansyin leta kuma reliyzon organize otur enn seri lasosyasyon legliz, tanp, moske, organizasyon “saritab” ek “sosyal” asosye avek reliyzon enn kote, ek ONG atase ar finansman inperialis, kapitalis u mem guvernmantal atraver sbsid. Sa bann lorganizasyon buku li yerarsik, e zot dirize par bann klas li ot dan sosyete.

Ver program pu partisipasyon LALIT dan Eleksyon Minisipal

Nu program viz pu ogmant puvwar desantralize e anmemtan donn plis mwayin eli. Enn demand kle se pu introdiksyon Konsey Ward, parey kuma ena Konsey Vilaz. Anmemtan nu program viz pu demokratiz striktir demokrasi rezyonal ankor plis. Demand dan nu program, li dinamik, dan lesans ki kan elekter ek (si zame li apropiye) sertin lekip independan dan eleksyon minisipal kumans organize lor baz sa

program-la, zot pe fini kumans azir kuma enn *sindika* abitan Ward kot zot ete. Sa li al dan direksyon plis puwwar desantralize, ek plis demokrasi.

Demand pu Eleksyon Minisipal

Travay dan Prodiksyon Alimanter

Konsey Ward pu organiz abitan vilaz pu exziz ki Guvernman fors patron tablisman pli pre ar lavil pu pran dimunn pu travay depi lavil ek vilaz dan enn nuvo lindistri alimanter, setadir dan karo (otur lavil) ek dan lizinn ki transform e prezerv manze – manze depi karo e depi lamer (otur Port Louis).

Lasante

Avek lepidemi Koronavirus, sak lekip dan eleksyon bizin kapav travay ar sindika dan sekter lasante pu revandik ki ogmant nomb staf dan lopital ek dispanser pu fer fas sa dezyem vag Kovid osi brital la, e pu ogmant nomb dimunn ki travay “retras kontak” dan Biro Saniter.

Eli Konsey Minisipal bizin propaz linformasyon syantifik a-zur pu preventir kont Kovid, e pu kal rimer (e.g. kanpayn rimer danzere kont vaksin) dan sak Ward. E eli sak Ward pu organiz kozri-deba lor Koronavirus kot invit dokter ek staf Biro Saniter pran laparol.

Lozman

Konsey Minisipal, antretan ki met dibut Konsey Ward, bizin met presyon pu Guvernman santral ranplas tu lakaz lamyant, tu lakaz konstrir san kolonn.

Konsey Minisipal bizin osi milite pu Guvernman uver enn Rezis Nasional pu tu dimunn dan problem lozman – lokater, dimunn ki res dan lakaz zeritye, seki pena depozit NHDC, seki pena later pu kalifie pu lakaz NEF.Sa ki veritab travay enn Minisipalite – pu mobiliz sitadin. E osi, bizin milite pu Guvernman uver posibilite pu dimunn lwe lakaz, sistem CHA.

Pu organiz sitadin pu fors Guvernman etablir “vilaz integre” avek dizon, 100 arpan terin agrikol omilye e avek facilite pu lelvaz pu ki abitan kapav prodir manze debaz, vande otur lavil – kot travayer lavil ek vilaz travay ansam.

Langaz Kreol

Konsey Vilaz bizin amenn mosyon pu depite gayn drwa koz Kreol dan Parlman pu ki sitadin konpran zot reprezantan kan get lor TV.

Konsey Minisipal bizin travay ar PTA pu prepar terin pu ki aprann size syantifik an Kreol ekrit dan lekol.

Lanvironnman

* Konsey Minisipal bizin asire ki ena “bicycle lane” inklir dan proze devlopman, osi byin ki trotwar ubyin lale pu pyeton; kumsa, si sa bann “lale” la byin mazine ki nu kapav fer Metro vremem vinn itil.

* Minisipalite bizin asire ki sak zanfan ena enn sime an-sekirite, setadir avek trotwar ase larz e proteze, ansam ar krosir, pu li al lekol par li.

* Ramasaz salte bizin vinn enn servis esansyel guvernman; bizin introdir sistem triyaz pu differan salte.

* Anmemtan, Konsey Minisipal bizin amenn lalit pu ki institiye Konsey Ward, e ki Konsey Ward gayn plis puwwar. Konsey Ward ek Konsey Minisipal, akoz li konstitiye par seki eli demokratikman, li vinn lavwa lepep; kumsa li vinn sindika lepep.

* Bizin enn pli gran bidze pu Minisipalite ek pu sak Ward!

* Guvernman bizin donn enn grant adekwa sak Konsey Ward an proporsyon avek nomb abitan, kuma enn drwa. Kumsa Minisipalite pa pu bizin fye zis lor tax minisipal pu gayn reveni. Kumsa, Konsey Ward ek Minisipalite pa pu truv zot dan enn pozisyon kot zot santi zot oblize rod sponnsor ar tablisman, patron

lotel ek lezot konpayni prive. Kumsa Konsey Ward ek Minisipalite pu ena linisyativ pu konkretiz tu so proze: Proze kiltirel ek sportif, pu Iwazir, proze ki pu sulaz problem lozman, drin, tib.

Rol pu Definir Politik Developman!

Konsey Minisipal li enn linstans ki eli demokratikman. Li, ansam avek Konsey Vilaz dan lakanpayn, bizin ena puvwar lor ki lindistri pu devlope dan lavil. Bizin osi ena puvwar desid lavenir laplez, larivyer, montayn, lafore. Bizin osi ena puvwar prezerv lanvironnman. Aktyelman, ena linstans non-eli kuma NDU, enn kote, ek tu kalite ONG patronal, lot kote, ki azir dan enn fason otoriter.

Eleksyon Minisipal bizin sak 3 an, pa 6 an!

Drwa fonksyoner poz kandida e vinn Konseye!

Drwa elekter revok konseye!"

Lezot kalite demand vizavi parti/lekip ki pe met kandida dan eleksyon minisipal:

Ogmantasyon lespas publik dan lavil ki deplizanpli pe betone:

- Organiz sistem pu bar sertin sime pu fer zot vinn pyetonyer pandan bann ler defini pu ki ena plis lespas publik dan sak landrwa pu zanfan zwe informelman, pu aktivite Iwazir;

- Organize pu ki ena lalwa pu terin vag ki abandone, ki pa itilize ni okipe pandan enn sertin nomb lane, e ki Minisipalite pe bizin antretenir, anfet vinn terin publik ki servi pu developman infrastruktir pu abitan Ward. Manyer kapav fer li, se par met enn lyin lor zot later sak fwa proprieter abandonn li. Lerla, kan li rod vann li, li deza preske pu Minisipalite la.

- Amenaz stasyon Metro leze pu zot vinn sant kot ena aktivite non-komersyal pu abitan:

* Kree Fud-kort minisipal, galri lar, lespas pu minisipalite organiz konser, teat, orl pu renyon ek deba

* Asire ki sistem bis ki liye sak kartye avek stasyon metro-leze mars byin e ki li dan enn pri ki rezonab;

* Mazinn enn plan pu ena enn sistem pu *bicycle lane* ek pu pyeton ek parking bisiklet dan sak stasyon Metro.

AA ek RL, 31 Oktob 2021

Lang Kreol dan Parlman: enn isyu politik avantu

Repons Pravind Jugnauth finn donn depite Reza Uteem dan Parlman Mardi 16 Novam lor introdiksyon lang Kreol dan Parlman pe expoz ankor enn fwa mank volonte politik guvernman MSM lor sa kestyon la.

Premye Minis finn vinn repet mem kalite repons kuyoner ki nu finn abitye tande depi dernye kat banane, setadir ena travay teknik bizin fer avan ki anvizaz servi lang Kreol pu deba dan Parlman. Anmemtan so repons pe expoz limit e febles demars CSU pu redwir sa kestyon la inikman an enn problem "teknik". Lerla CSU rann li-mem enn "delaying tactic" pu rezim Jugnauth.

Travay teknik

Li enn bon siyn ki ena plizir exper ki finn reini pu travay lor differan laspe teknik langaz Kreol pu so itilizasyon dan Parlman. Anfet sannfwala dan so repons Premye Minis finn donn maximem detay lor zot travay. Me anmemtan li finn apiy lor sa travay teknik ki CSU ek 5 lezot linstitisyon edikatif su direksyon Arnaud Carpooran finn kumanse pu zistifye ki bizin atann ankor letan avan introdir lang Kreol dan Parlman. Li mem insiste ki sikse introdiksyon lang Keol depann lor zot travay. Ala enn extre seki Premye Minis finn deklare dan Parlman: "...nu finn kuver buku terin, me ena ankor enn long sime pu ale. Travay ki finn kumanse bizin kontiye pu asire ki introdiksyon Kreol Morisien dan Lasanble Nasyonal enn sikse." Sa "long sime" la, li kapav eternel si pena mobilizasyon politik.

Kestyon introdiksyon lang Kreol dan Parlman li pa enn problem teknik. Li pa nonpli enn proze resers "Preparasion Terin pou Introdikcion Kreol Republik Moris dan Parlman" kuma Premye Minis finn dir dan so repons.

Me li avantu enn isyu politik.

Li enn desizyon ki dan lame guvernman anplas, ki limem bizin determine kan e kuma li pu vinn vre.

Li nesesit sertin sanzman dan regleman Lasanble Nasyonal ek dan Konstitisyon pei. Si guvernman vremem serye lor sa size la li bizin vinn delavan avek enn dat ek enn taymfraym kan Kreol pe introdir.

Sa li pa kapav depann lor travay teknisyin pu determine, me li responsabilite Guvernman pu deklanse. Li osi responsabilite tu Parti lopozisyon dan Parlman mintenir sa kestyon la lor azanda Lasanble Nasyonal ziska ki li vinn enn realite. Lopozisyon bizin fer li kler ki MSM pe blok langaz Kreol, e ki zot anfaver. Zot kapav fer sa par sak depite dibute, koz an Kreol ziska rul li awt-of-order. Sa ki dan tradisyon rezistans pasiv ki militan dan Lind ti devlope.

Zordi guvernman pe servi sa travay teknik CSU ek lezot linstitisyon finn kumanse pu sove divan so responsabilite. Sa li kler parski pena okenn dat limit. Jugnauth pa finn pran okenn langazman divan Parlman.

Lot kote Lopozisyon osi paret satisfe ki ena sa travay teknik inn kumanse. Dapre Berenger zis fode donn lemwayin sa komite exper la fer zot travay. Me ni MMM ni PMSD ni PT pa truv li importan politikman pu ogmant presyon lor guvernman MSM pu fors li anklans prosedir ki bizin pu ki lang Kreol rant dan Parlman akote Angle ek Franse. Zot bizin fer parey kuma Ledikasyon pu Travayer dan so let uver adrese a Premye Minis an Oktob dan kontex Zurne Langaz Kreol; LPT finn dimande ki guvernman donn enn dat kan Kreol pe servi dan Parlman e met dibut enn Komite Parlmanter (eli tu parti) ki inkli teknisyin kuma konseye teknik, ar enn taymfraym pu regle tu laspe teknik.

Listwar lalit anfaver lang kreol anseyn nu ki san presyon politik, san mobilizasyon konbine ar aksyon promuwvar lang Kreol, inkli travay lor lang Kreol limem, nu pa pu fer progre. Samem veritab travay terin ki plizir lorganizasyon ek individu finn fer depi bann lane 1970 vini mem. Lefe samem travay terin ki finn amenn enn pli gran akseptasyon langaz Kreol dan sosyete, finn kree baz materyel neseser ki pe permet sa travay teknik ki CSU ek lezot pe fer.

Kestyon itilizasyon lang Kreol dan Parlman ek dan lezot linstisyon Leta li depas dimansyon teknik. Li ena konsekans politik. Li ena lefe politik imedya. Sak fwa ki guvernman pe ranvway desizyon introdir lang Kreol dan Parlman vedir pe retresi demokrasi, olye aprofondi li. Li vedir pe mintenir lasansir kont langaz lepep, olye favoriz liberte dexpresyon dan Parlman. Li vedir pe frenn prosesis dekolonizasyon bann linstitision Leta. Olye azut dan sa lelan internasyonalist pu dekoloniz Chagos ki Lafrik antye ek mazorite pei dan Nasyon Zini pe sutenir, li pe kal lelan la.

AA

Sanzman Klimatik – COP26

Dernye rapor IPCC (enn rapor lor sanzman klimatik pibliye tu le 7 an par enn grup syantist distinge internasional) met nu lor enn sime pu 2.7 degré resofman planeter ziska lafin syek. Sa li pu ena bann reperkisyon katastrofik pu later, ek pu Moris ankor plis. Aksyon kont sanzman klimatik, sirtu pu redwir bann emisyon gaz *greenhouse* (GHG), li irzan.

COP26

Pu rapel, COP se enn konferans ki organize tule lane par Nasyon Zini ek ki reyni preske tu pei dan lemond pu diskit ek met anplas bann aksyon pu fer fas sanzman klimatik. Li usi reyni bann reprezantan miltinasyonal kuma *Shell* ek BP, sertin bann pli gran polyer lor later.

Sa COP26 la, bann partisipan finn drafte, negosye ek ratifye enn dokiman, *Glasgow Climate Pact*, ki pa baynding, pu re-iter e amelyor bann mezir zot pu pran ziska 2030. Bann pei finn deklar zot lintansyon pu, par examp, redwir deforestasyon, emisyon metann, ek itilizasyon sarbon. Tusala dan bi pu bes emisyon GHG ziska 2030, pu reysi limit resofman planeter a 1.5 degré. Bann prediksyon aktyel, par *Carbon Brief* par examp, predir 2.4 degré resofman planeter ziska lafin syek si tu bann pei respekte zot promes pu 2030. Sa pu enn katastrof.

Plizir medya finn konsider ki lefet ki, dan COP26, finn koz aret servi *fossil fuels* li enn gran viktwar, akoz se premye fwa dan 27 banane sa konferans la ki pe konsider *fossil fuels*. Sa li demonstre absirdite ki ineran dan sa konferans la. Ankor, dan dokiman final *Glasgow Climate Pact*, kloz ki koz *fossil fuels* demand ki aret servi zis *fossil fuels* seki *inefficient*. Me, li enn progre.

Bann pei develope, ki finn omwin aksepte responsabilite pu polisyon pandan bann dernye deseni, ti sipoze ramas 100 milyar dolar pu fer enn *funding* pu bann pei an staz developman pu aksyon klimatik. Zot pa finn reysi. Plizir bann pei, kuma Rwayom Ini, Zapon, ek Kanada, finn fer bann nuvo promes pu investi plis dan sa *funding* la dan bann lane avenir. Li pu inoperatif ena progre lor sa finansman la.

‘COP26’ finn terminn lor enn move not. Dernye minit, kan konferans pe al fini, Lind ek Lasinn finn amenn enn sanzman dan *Glasgow Climate Pact*, pu olye demand eliminasyon sarbon, kloz la demand rediksyon itilizasyon sarbon, ki pu permet plis explwatasyon sarbon. Enn move sinal, mem si ninport kisannla ki finn swiv bann COP presedan pa ti pe atann okenn vre progre sorti depi konferans la.

Se plito depi bann muvman otur COP26, dan bann sime Glasgow, ki vre konba la ti pe derule, atraver bann gran-gran manifestasyon avek bann demann byin presi, tel ki ‘Aret servi/donn sibsid fossil fuels’. Si bann promes ki bann dirizan fer dan bann konferans zot suvan vid, se atraver bann mobilizasyon ki pu inplement zot.

Moris dan COP26

6 lane pase, dan COP21, finn gagn ‘Lakor Paris’, enn dokiman baynding ki 192 pei finn signe, inklyan Moris. Lakor Paris li fixe bann obzektif pu redir emisyon global bann gaz GHG, ek pu evit laplanet resofe plis ki 2 degré, swa 1.5 degré dan enn vizyon pli optimis. Sa lane la, tu bann pei ki finn ratifye Lakor la bizin prezant enn dokiman, NDC (Nationally Determined Contributions), ki demonstre ki bann mezir sak pei pu pran pu adapte ek mitiz bann lefe sanzman klimatik.

Moris finn prezant so NDC, ki met anavan bann bi pu ziska 2030. Par examp: rediksyon emisyon GHG par 40% ziska 2030, ogmantasyon itilizasyon lenerzi ver ziska 60%, eliminasyon sarbon depi lekonomi, ansam ar lezot mezir dan diferan sekter kuma lenerzi, transpor, ek dese. Pu met sa bann mezir la an plas, ziska 2030 Leta bizin 120 milyar rupi. Enn parti sa *funding* la pu sorti depi Leta Moris ek lezot surs intern, ek enn parti depi Konferans COP.

Si Premye Minis Jugnauth ek so delegasyon finn al COP26 sa lane la, se angran parti pu pled pu sa finansman la.

Sa mem semenn kot Pravind Jugnauth finn pran avyon pu al Glasgow, li finn introdwir dan Parlman *Offshore Petroleum Bill* ki pu permet bann miltinasyonal vinn explwat petrol, enn karbiran ki kontribye buku a sanzman klimatik, dan zonn maritim Moris. Guvernman MSM pe usi propoz pu vann Chagos pu enn peryod 99-an avek Leta Zini pu so baz militer, ki zener polisyon nikleer dan delo Moris.

S.

Muvman Lanvironnman lor Offshore Petroleum Bill ek Baz Militer Nikleer USA lor Diego Garcia –
Polisyon Nikleer ek Polisyon Petrol

Muvman lanvironnman ena responsabilite pu denons polisyon nikleer ek polisyon fuel ki *pe deza* ena lor Baz Militer Nikleer USA lor Diego Garcia ek pa zis limit li a pran pozisyon kont polisyon fuel ki *pu* ena.

Muvman lanvironnman dan Moris (ONG, platform, grup ek individu anfaver protez lanvironnman) finn ena buku kritik valab lor gro risk ki polisyon karbonn dan nu losean reprezante kan zot finn pran pozisyon kont *Offshore Petroleum Bill* prezante dan Parlman par Pravind Jugnauth le 26 Oktob 2021. Lor enn pwim tayming, kifer Guvernman inn prezant enn tel bil dan Parlman avek enn sertifika dirzans, selman enn semenn zis avan li al reprezant Leta Moris dan COP26, Konferans UN lor Sanzman Klimatik dan Glasgow, Lekos? Kestyon res poze parski Bil la prezante avek enn sertifika dirzans dan Parlman le 26 Oktob, finn fonn depi lor azanda kat Sesyon Parlman le 9, 16, 19 ek 24 Novam. Sa enn lot kestyon ki nu bizin swiv pu konpran.

Me, nu note ki Muvman lanvironnman pa finn pran pozisyon for kont danze polisyon karbonn e osi polisyon nikleer par baz militer nikleer lor Diego Garcia, Chagos ki UK-USA pe okipe ilegalman. Purtan, Lopinyon ICJ, pli ot lakur internasyonal, e vot masif Lasanble Zeneral Nasyon Zini, finn deklar Diego Garcia kuma parti Republik Moris. Alor, seki pe arive lor Diego Garcia konsern nu tu. E, polisyon nikleer bizin konsern muvman lanvironnman kuma enn priorite, akoz long dire so lefe e degre danze otur matyer radyo-aktif lor tu form lavi. Anplis enn imans baz militer kuma Diego so *Carbon Footprint* li grav.

Ena trete apel *Trete Pelindaba* pu enn Lafrik Libere depi Zarm Nikleer ki finn siyne par tu pei dan Lafrik (1995). Ek, apartir 22 Zanvye 2021, zarm nikleer vinn ilegal pu tu pei kan *Trete pu Interdi tu Zarm Nikleer* dan lemond la inn rant an viger ek vinn azute dan lalwa internasyonal.

Muvman lanvironnman dan Moris ena enn responsabilite anver lape mondyal ek proteksyon lavi ek lanvironnman pu azut tu so pwa anfaver sa demand pu fors Guvernman Moris fer enn demand formel pu avoy inspekteur UN so IAEA (*International Atomic Energy Agency*) pu examine si ena prezans matyer nikleer dan Diego. E, azut so lavwa pu ferm baz militer nikleer lor Diego Garcia.

Fridays For Future Mauritius finn pran pozisyon dan enn zot manifestasyon virtyel an faver fermtir baz Amerikin lor Diego Garcia. Muvman lanvironnman fode pa rant dan mem pyez ki Greenpeace an 2010 kot li finn al sutenir Guvernman Britanik dan so deklarasyon pu fer lamer otur Chagos vinn enn Marine Protected Area. Kab Wikileaks finn exposz kimanyer li ti anfet enn manev furb Gran Bretayn avek konplisite Lamerik pu blok drwa retur Chagosin ek liberte sirkilasyon tu Morisyin lor Chagos. Kan Greenpeace finn rant dan sa pyez la, li finn partisip dan sa kolonizasyon ekologzik inperialist UK-USA.

Ki rol avoka Philippe Sands

Philippe Sands, avoka prinsipal dan ka Leta Moris ti mete divan Lakur Internasyonal Lahay lor Chagos, ti Moris pu resevwar meday *Grand Commander of the Order of the Star and Key*. *Kan li ti la li finn fer de konferans, enn pu bann depite dan Vaghjee Hall ek enn lot kot Charles Telfair Institute.* Li finn donn so lopinyon lor konba lepase e lor seki ena pli divan pu terminn prosesis dekolonizasyoon Chagos.

Dan sa de konferans Philippe Sands, ki ti byin etofe, byin presi, li finn explike ki dapre li sa prosesis dekolonizasyon la finn deza kumanse kan Moris swita lopinyon favorab Lakur Lahay ek rezolisyon mazoriter Lasanble Zeneral Nasyon Zini, li finn kontiye revandik so suverennte territoryal lor Arsilpel Chagos divan Komisyon Ton Losean Indyin. Parey dan Linyon Postal Internasyonal ki finn rekonet ki Chagos su zirisidiksyon Moris, ki vedir zis tem Morisyin kapav itilize, e finn donk interdi itilizasyon tem BIOT partu dan lemond.

Pu Philippe Sands prosenn letap bizin amenn enn 20-enn lezot lorganizasyon Nasyon Zini pu fer parey. Par examp *International Telecommunications Union* ek *Lorganizasyon Avyasyon Civil Internasyonal*. Kote ziridik li pe propoz guvernman Moris servi Lakur pu fer presyon lor bann sisyete prive ki pe azir dan ilegalite akoz zot aktivite lye ar Chagos. Li finn mansyonn SURE, enn sisyete telekom baze Bahreïn, ki ofer so servis lor Diego Garcia. Li finn osi sit bann syantifik ki zot osi dan ilegalite kan zot pe fer resers dan Chagos ar *Zoological Society of London*, enn sisyete su patronaz Larenn Langley. Li finn mem fer mansyon kuma pu match lalig futborl Angle ena enn pano publisite par enn sisyete "Paris Sports.IO", ki anfet nom domenn BIOT. Tusala byin intersan, byin anrisisan, e byin importan kote legal osi byin ki politik.

Anfet Philippe Sands pe fer kanpayn lor Chagos. Antan ki avoka Moris, nu ti pu atann li sirtu donn guvernman konsey legal. Anfet pa zis dan Moris ki li pe fer kozri lor Chagos. An 2020 dan *Chatham House*, kot syez Royal Institute of International Affairs, dan Lond, li ti partisip dan enn deba ar Anbasader US, Richard Burt lor tem "UK, US ek Moris: Dekolonizasyon, Sekirite, Chagos ek ICJ". Zot finn diskit lor lavenir Arsilpel Chagos, inkli ki pu ariv baz militer Diego ek drwa retur bann Chagosin. Richard Burt, li pa zis Anbasader USA, li Lamerik so sef negosyater dan bann diskisyon lor Stratezi Rediksyon Armaman ar ex-Linyon Sovyetik.

So problem li prezante, kan li pran pozisyon plito kondanab. Gete ki pozisyon Philippe Sands finn pran atraver enn lartik li finn ekrir lor New York Times 1 Avril 2021. Tit lartik: "Langley gard enn koloni dan Lafrik ar kudme Lamerik". Sa li bon. Me, ala seki li osi ekrir ladan:

"Moris finn deza ofer Lamerik enn bay 99 an lor Diego Garcia, ki donn enn sekirite alonterm ki manke dan laranzman existan ant Lamerik ek Langley, ki expire an 2036. Anretur bann Chagosin pu ena permision return lor sertin parti Chagos. Kapav etablir enn zonn marinn proteze pu konserv so lamer pristinn. Finalman pavyon dernye koloni Britanik pu desann."

"Sa li enn sityasyon win-win. Sekirite, drwa imin ek lanvironnman marin pu proteze. Lalwa, bann Trete ek UNCLOS promuvwar. Akizasyon ipokrizi, politik depwa de mezir anvole." ("Mauritius already has offered the United States [a 99-year lease over Diego Garcia](#), providing a long-term security that is lacking under America's current arrangement with Britain, which [expires in 2036](#). In return, the Chagossians would be allowed to come back to parts of Chagos. A marine protection area could be established to conserve a pristine maritime environment. The flag would finally be lowered on Britain's [last colony in Africa](#). It's a win-win-win proposition. Security, human rights and the marine environment are protected. The rule of law, treaties and UNCLOS are promoted. Charges of hypocrisy and double standard are cast to the wind.")

Li bon rapel Philippe Sands li ti reprezent Moris dan Lakur Lahay an Fevriye 2019 ki finn deklare dan so ruling ki Chagos finn separe depi Moris ilegalman an vyolasyon drwa oto-determinasyon ek integrite territoryal Moris. Kapav Phillippe Sands finn fini bliye ki trwa mwa plitar dan Lasanble Zeneral Nasyon Zini enn gran mazorite manb finn vot enn rezolisyon ki afirme ki Chagos form parti integral Moris e finn dimann UK pu retir depi tu lil Chagos ziska Novam 2019. Rezolisyon la osi dir ki aster bann Chagosin

bizin kapav return kot zot. Depi sa map ofisyel Nasyon Zini finn mem sanze pu montre Chagos, inkli Diego Garcia, kuma form parti Moris, pa Langleter.

Kifer zordi Porf. Sands pe vinn repran, e mem zistifye, sa pozisyon politik san prinsip guvernman MSM? Guvernman Jugnauth pe sey tir lavantaz ekonomik depi lkipasyon militer Chagos ek Diego Garcia? Guvernman Jugnauth pe sey gayn enn lamone par Iwe Diego Garcia ar USA?

Eski li rol enn avoka, peye par Leta Moris setadir fon publik, pu pran pozisyon anfaver enn laranzman ar USA ki konpletman lekontrer seki lopinyon lakur ICJ finn done? Kifer li pe sutenir pozisyon sa guvernman Moris ki vedir prolonzman kolonizasyon e prolonzman lkipasyon militer illegal teritwar Moris? Pa sa ki lopinyon Lakur Lahay finn done an 2019. Pa sa ki Lasanble Zeneral Nasyon Zini ti rekomande mem lane. Me ki Langleter evakye totalite teritwar Chagos dan enn dele sis mwa e ki tu pei manb bizin ede pu ki sa Rezolisyon anfaver dekolonizasyon la vinn enn realite. P.Sands so bann azisman pe viz pu konturn lopinyon ICJ ek vot Lasanble Nasyon Zini anfaver dekolonizasyon Chagos. Li pe al plito dan direksyon perpetye politik retrograd, ilegal, kolonyal e inperialist UK ek USA. E sa, avek tu so danze lager nikleer, li pe antrav muvman pu lape.

Kapav pu sa kalite pozisyon kurbe divan pwisans inperialist la ki guvernman MSM pe donn li meday.

AA

Kan Moris ankor su lkipasyon militer USA
Rama Valayden kot u prinsip?

Alan Govinden inn desede an Angleter le 3 Novam 2021. So fami dir li finn desede apre enn kurt maladi. Dapre Le Defi Media, paret li ti teste Kovid-19 pozitif ek li ti admet lopital pandan 3 semenn.

Alan Govinden ti site kuma enn temwin kle dan Zafer Angus Road konsernan enn lavant terin ant li ek Pravind & Kobita Jugnauth an 2008. Pravind Jugnauth inn met enn ka difamasyon kont Roshi Badhain lor seki li finn dir lor sa lavant terin la dan enn miting Rose Belle le 7 Ut 2020.

De zur apre dese Alan Govinden, Rama Valayden ekrir enn let a Graeme Biggar, sef "National Crime Agency" Britanik pu dimann li inisyé enn lanket lor koz dese Alan Govinden. Li finn avoy enn kopi so let a Priti Patel, Minis Zafer Interier Gran Bretayn. Seki drol, seki Rama Valayden inn usi avoy enn kopi a Lanbasader Lamerik dan Moris (Lexpress.mu 5-Nov-2021).

Ki vilin rol Rama Valayden pe zwe? Kifer li finn avoy enn kopi a Lanbasader Lamerik dan Moris? Lamerik enn pwisans inperialist Okipasyon: USA pe okip Diego Garcia ilegalman kot li ena enn baz militer nikleer.

Nuvo Kolonizasyon Amerikin e Manyer li Marse

Ep! Enn kut mo lir dan tu zurnal internasional, anmemtan mo tann lor tu TV mondal, kumkwa "Nef 'lorganizasyon Lopozisyon' Etiopi finn siyn enn lakor ansam *dan Washington DC*", lanfaz lor "dan Washington DC", pu zet Guvernman Etiopi. Abe, ki zot tu pe fer dan Washington DC? Sirtu ki exakteman zot pe fer laba, kan zot ule zet Guvernman Etiopi? E zot pa mem truv drol pu fer enn tel zafer. (Sa ti 5 Novam.)

Alor, dan kad enn gran konfrontasyon militer ant Guvernman Etiopi ek bann larme rezyonal, dan kad danze enn bagar kominal, nu tann dir ena otan lorganizasyon ki deza poste laba *dan Washington DC*, pa nerport ki lavil kuma New York, kot ena syez Nasyon Zini, sipa pli gran lavil dan Lamerik Los Angeles, me dan Washington DC kot ena syez guvernman Federal USA ek so Pentagon, kot sa nef lorganizasyon pe asize pu siyn enn lakor. Ki zot pe fer *laba*?

Dan mem item nuvel, lapres anonsé osi ki Guvernman Amerikin pe konsey tu Amerikin pu kit Etiopi. "*Sityasyon kote sekirite li fliwid. Nu konsey tu sitwayin Amerikin dan Etiopi pu kit pei osi vit posib*," so kominike dir. Yahoo News inform nu ki laplipar sa bann Amerikin ki bizin kite la, zot "dual citizens", setadir Etiopyin avek sitwayennte Amerikin. Zot espes dyaspora Etiopi ki viv dan Etiopi antan ki Amerikin.

Sa enn nuvo realite sosyal ki finn devlop enn linfliyans lor zeo-politik.

Kote zeo-politik, rapel ki Etiopi, li enn pei ki partaz frontyer ar buku landrwa ase volatil dan Korn Lafrik: Eritre, Sudan, Sid Sudan, ek osi Kenya.

Seki nu pe truve, se kontinyasyon enn kalite politik ki ti deza an-operasyon dan Afganistann.

Laba enn gran nomb dimunn ki ti dan dyaspora Afgan, zot ti deza res Lamerik, suvan ti bizin fwir akoz lager, e zot ti pe met presyon depi laba, plis enn lot gran nomb ti returne depi Lamerik, al res dan Afganistann pu travay pu Guvernman USA pandan so lokipasyon militer 20-an Afganistann. Ena dyaspora dub-nasionalite, osi, ki ti travay pu enn trale ONG Amerikin ki ti pe fer swadizan bon-ev dan Afganistann, ubiyin zot travay avek lazans internasional ki ti pe sutenir lokipasyon LOTAN ek lokipasyon Amerikin. Kumsa, nu finn truv Lamerik sey kontrol Afganistann atraver dyaspora Afganistann, enn kote, ek atraver sitwayin dub-nasionalite, lot kote. Telman Amerikin ti depandan lor sa bann "interpret" la (sa mo "interpret", li osi inkilir Lamerik so bann espyon ek informater Afgan ki donn linformasyon lor ki kote Lamerik bizin larg bom depi imans dronn, e lor ki fami, etc – pa si inosan ki sa) ki zot ti organiz enn seri avyon pu ramas zot kan Lamerik ti perdi lager laba, sove depi Afganistann.

Dan Moris

Dan Moris, USA ena nuvo vize byin kler. Kimanyer kontiyn so lokipasyon militer Diego Garcia? Li bizin dornt guvernman Moris ki akil li, enn kote, e li bizin inplant li dan Moris, e atraver dyaspora.

Deza 8 an desela, LALIT ti donn kudme dan enn fron komin apel "Komite Diego", e nu ti avoy let swivan ar bann ONG – osi byin ki vre lorganizasyon ek lasosyasyon. Nu ti pe deza averti lor danze aksepte larzan ek laburs depi lanbasad USA. Rapel sa Lanbasad la, li reprezantan enn puwwar ki pe fer enn lokipasyon ilegal militer nu pei. Nu lapel li spesifik, nu fer apel pu boykot zafer ki sorti *laparey deta* USA.

LET UVER A O.N.G, SINDIKA, LASOSYASYON, GRUP ARTIST, MORIS-RODRIG (2013) <https://www.lalitmauritius.org/>

Bonzur Kamarad dan enn Lorganizasyon,

Lepok pe koste byen vit kot U.S.A. pu bizin negosye enn nuvo bay ar Grand Bretayn, pu so baz militer, ki li finn plake lor Republik Moris, setadir lor Diego Garcia. Dayer premye bay ti deza ilegal.

Bay orizinal expire 2016. Ladan, dan bay la, li dir ki negosyasyon pu renuvelman bay bizin kumanse an 2014. E zordi 2014 li zis deryer laport.

Zet bonbon depi gran gran loto

Guvernman USA evidaman rod inpoz klima sosyo-politik ideal pu so negosyasyon. Sirtu, li ti pu ador *silans radyo* depi lepep Moris. Sa silans la, Lanbasad USA pe rode depi dezane, atraver “fer labus du” osi buku lorganizasyon sosyete sivil ki posib. Dabor, ena AGOA, kot fer exsepsyon pu patrona Moris vann so triko, Ti-shirt Lamerik. Lerla – e samem kifer nu pe ekrir u sa let la – finn ena e pe ena e pu ena enn zefor konsyan delapar Lanbasad USA pu aste silans bann ONG. Lontan zot ti notwar pu zet bonbon depi lafnet loto dan Haiti lepok diktatir Papa Doc ek Kiba lepok diktatir Batista, pu sey asire ki sa 2 lepep la res trankil, pa kritike. Lerla zanfan ki ti pe mor de-fin ti pe vinn lager sa bann bonbon la. Antretan, limuzinn la ti gayn letan disparet dan so prop lapusyer dan distans. Zordi ofisyen Lanbasad US finn, pe ek pu zet bonbon pu ONG ek sosyete sivil avek mem mem bi.

Ler inn vini pu dibut drwat, refiz pran. Apre tu, li napa enn kado prop.

Refiz ipotek u drwa pran pozisyon!

Sa lide pu boykot bonbon USA ti pran nesans lane dernye, mwa Novam.

Ti ena enn diskur importan ti fer pandan *Veye anfaver Lepep Gaza* pandan bombardman ayreyin lepok “leta de syez”. Mem si li ti Izrael ki ti perpetre sa atrosite kont popilasyon sivil la, li ti fer li avek *larzan Amerikin*. Sa lepok la reprezantan L'ACIM, Jayen Chellum, ti fer enn apel pu tu ONG pran enn pozisyon kler e net pu kritik USA atraver *refiz pran so larzan*.

Sa kalite boykot larzan sal, li plis ki neseser kan nu pe ariv lepok kot bay pe re-negosye pu baz militer ki truve lor later Republik Moris, setadir lor Diego Garcia. Nu drwa a laparol, nu liberte dexpresyon pu ki nu kapav *koz kont sa lokipasyon militer* la, li an-ze. Dan lepok resan, komye lasosyasyon fam, komye grup kartye, komye lorganizasyon drwa imin, komye grup Sagosyen, finn pran sa larzan ki done an-esanz pu silans? Kumsi-ryen-ete?

Bi nu let zordi se pu fer apel a u, antan ki ladireksyon bann lasosyasyon, sindika, koperativ, grup artist, ONG, grup akademik, pu sulev sa kestyon larzan sal la dan u lorganizasyon, e pu konvink u lorganizasyon lor nesesite boykot sa larzan ki sorti kareman dan pos enn pwisans ki pe militerman okip nu pei.

Si ena enn pwin moral sir e sertin, se zame u napa pran larzan depi enn Pwisans Dokipasyon.

Nu ena tandans blyie ki enn but nu pei li su lokipasyon militer

Me, Moris nu parfwa ena tandans blyie ki nu enn lepep ki viv su lokipasyon. Nu gayn lankurazman pu nu blyie. E nu blyie mem.

Kimanyer USA ti reysi okip enn parti nu pei Moris?

Konspirasyon ek Krim UK ek USA

Kuma u kone, Grand Bretayn ti demanbre enn but Moris, setadir par duzenn Lil ki form Arsipel Chagos, ras li depi leres nu pei kan pe al ver Lindepandans. Sa ti enn akt ilegal de so par. Li merit kondanasyon iniversel. E pu sa li finn gayn kondanasyon iniversel. Grand Bretayn lerla, ar konplisite U.S.A, ti al delavan, tir tu Morisyen Sagosyen ki ti res laba, osi byen ki enpe Seselwa. Tir zot depi zot lakaz, depi zot zil.

Grand Bretayn finn kokin enpe Lil depi Sesel, koste zot ar Chagos, e kree enn nuvo swadizan “Leta”, totalman invante tu-pyes, apel *British Indian Ocean Territories*, ki strikteman personn napa rekonet. Personn, setadir, apar bann voler reseler zot-mem -- kuma komantater politik Yvan Martial 'si korekteman apel zot. Sesel, depi sa, finn revandik so Lil, e naturelman li finn re-gayn zot. Tu sa akt ilegal UK ek USA ti fer avek enn sel ek inik bi: pu akerir enn plasman pu enn baz militer. USA ena aepre 740 baz inpe partu dan lemond.

Zordi UK ek USA inn diskredite net lor kestyon Diego. Zot pena respe personn dan lemond pu seki zot finn fer. Zot finn avoy promne *Sart Nasyon Zini* kan zot finn demanbre enn pei kuma enn kondisyon pu Lindepandans. Zot finn derasinn enn lepep antye avek enn kriyote inkrwayab, tir zot dan zot Lil pu ki zot gayn "lil depeople" pu zot baz. Zot finn prosed a rwinasyon total enn-de bann bizu ekolozik pli exki dan tu losean lemond antye ar polisyon nikleer. Zot finn servi enn parti teritwar Moris kuma tranplin pu bombard lepep sivil dan Lirak ek Afganistann. Zot finn fer zot tortir ek zot "*renditions*" ar prizonye kidnape laba. E finalman, zot finn kuyonn ONG ekolozis, fer zot sutenir enn "Park Marin" laba. Tu sa krim la finn expoze deza an long ek an larz. Dabor dan Lakur Britanik. Answit dan Parlman Britanik. Apre dan lapres mondial. Kan bay pe bizin re-negosye, tulde Guvernman, UK ek USA, ule renuvle li an katimini. Zot dezespere pu kasyet zot lepase voler ek reseler. Dernye fwa, UK ti trok enn kargezon su-marin US lor pri sold kont 50-an bay enn Lil ki pa ti pu li, Diego Garcia. Tusala an sekre.

Lanpir Amerikin an deklin

Pa zis Angle ek Amerikin lor "*low moral ground*", me lekonomi sa bann pei inperialist – e Lamerik e Lerop – an deklin. Zot an kriz konstan. USA inpopiler partu. Dimunn ayir so asasina an-seri par Dronn, so invazyon bonaveni dan lezot pei, so politik etranze arogan, so espyonaz kont so prop lepep e lor Facebook e lor portab tu dimunn. Dimunn ayir tortir ki pe kontinye lor enn lot baz militer ki li okipe ilegalman, Guantanamo dan Cuba.

Tusala pu dir li enn moman kle. Li enn moman propis pu dibut drwat, refiz kado anpwazone depi USA.

USA pe rod penetre sosyete Moris. Nu bizin kal, e si posib, aret sa penetrasyon la.

Aret penetrasyon dan sosyete Moris

Lanbasad US Port Louis finn ogmant so finansman pu lorganizasyon sosyete sivil. Li finn mem avoy so solda dan lekol pu donn zanfan zuzu. Parey kuma bonbon zete depi limuzinn. Kumsa Lamerik krwar li kapav servi "ev saritab" pu maske so vre vizaz kuma enn pwisans ki pe okip teritwar Moris militerman. Li finans konkur *Public Speaking* pu zenn Rodrig. Li infiltre Minister *Youth and Sports*, organiz kur "leadership" pu zenn. Li akapar linfliyans dan lapres. Par examp, tu resaman, Nad Sivaramen finn nome kuma Redakter-an-Sef tu piblikasyon grup *L'Express*. Li finn niye ki li travay pu servis sekre US, CIA. Me, seki li pa kapav niye se ki li ti travay pu *Centre for Strategic Studies* ki finanse direkteman par Pentagon limem, setadir Minister Defans US, e sa, dapre so prop CV. Li finn travay laba Zin, 2008 pu 5an + 2 mwa. Sa amenn nu ziska Ziyet 2013. Avan sa, dapre so CV lor Linked-In, li ti mem travay pu *U.S. Central Command/Combined Joint Task Force for Horn of Africa*.

MBC-TV osi re-transmet enn senn Departman Deta U.S.A., *Voice of America*, lor enn so bann senn. Nu fer apel pu MBC aret sa re-transmision propagann pir la.

Nu ena devwar res vizilan asterla kan nu lir lagazet, get TV. Nu ena pu veye lor 3 nivo: Ki lapres swazir pu met lor azanda, *kimanyer* li raport bann fe, ki so editorial dir. Nu ena pu fer atansyon kan nu ekut intelektyel ki'nn gayn laburs Guvernman USA. Nu ena pu reponn argiman farfeli ek komplezan dimunn kuma Sef COI, Jean-Claude de L'Estrac, ki dir "*Bolom Ramgoolam fini vann Diego*". Pena sime ki 2-3 parti politik ek enn patron sekter prive lepok avan Lindepandans ti ena lotorite siyne puvann enn but lanpir Britanik ar enn lot.

Devwar Minimem

Etan enn tel penetrasyon dan sosyete Moris, nu ena sertin devwar absoliman minimem. Nu ena pu refiz sa larzan sal la. Nu ena pu konsey tu ONG refize. Li pa nu lintansyon blam ONG ki finndeza, dan lepase, aksepte sa larzan la. Petet zot pa ti realiz so inplikasyon. Me kan, apre nu let, li finn vinn kler ki efektivman ena inplikasyon, dan kad lokipasyon militer enn parti nu pei, la, zot konfronte ar enn swa moral. Apartir asterla, zot pu expoze a blam si zot aksepte, ubyen kontiyn aksepte, larzan U.S.A.

Linite ar lepep Britanik ek Amerikin kont zot Guvernman

Li importan ki nu alye nu ar lepep US ek UK dan nu lalit kont zot Guvernman. E pu ki zot vinn nu alye, nu bizin inform

zot lor dominer zot Guvernman. Bann ka Olivier Bancoult finn ede pu inform bann Britanik. Me Amerikin byen suvan res innyoran. Liv David Vine pe konble sa mankman.

Nu bizin, antan ki lasosyasyon, inform tu nu kontak internasyonal, sirtu dan sa 2 pei la, lor sa lalit la: setadir lalit pu ferm baz + re-inifye Republik Moris + gayn veritab reparasyon pu tu Chagosyen. Alor, sa nu dezyem lapel dan sa let uver la.

Nu bizin osi averti tu dimunn dan Larezyon, dan Lafrik ek Indian Ocean Rim ki *Trete Pelindaba pu enn Lafrik san Zarm Nikleer an-viger asterla*. Nu bizin fer ferm sa baz la. Sa pu osi asir sekirite kont aksidan ubyen insidan nikleer ki res tuzur enn menas pu tu lepep larezyon.

Salitasyon,

Lindsay Morvan, *Mouvement pour le Progrès de Roche Bois*
Haresh Ramluckhun, *Confédération des Travailleurs du Secteur Privé*
Jean Akin Felicité, *Groupe Unitaire de la Baie du Tombeau*
Anne-Marie Joly, *Muvman Libérasyon Fam*
Ragini Kistnasamy, *LALIT*
ki reprezent zot lorganizasyon dan *KOMITE DIEGO*

Konkizyon

Zordi, sa penetrasyon USA finn byin agrave. Nu bizin rekonet sa nuvo fason ki inperialist rod kontrol bann lezot pei – Etiopi, Afganistann, Moris.

LC